

Univerzita Pardubice
Filozofická fakulta
Ústav historických věd

Adéla Mužíková

Cestování šlechty do Afriky na počátku 20. století na příkladu rodu Kinských

Bakalářská práce

Pardubice 2023

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Dita Homolová Ph. D.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na mojí práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/ 2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů , které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce Univerzitní knihovně.

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce Mgr. Ditě Homolové Ph. D. za její odbornou pomoc, ochotu, spolupráci a cenné rady, které mi pomohly k vytvoření bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala pracovníkům Státního oblastního archivu v Zámrsku za zpřístupnění a pomoc s vyhledáním primární pramenné základny nutné k vypracování práce.

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Adéla Mužíková**
Osobní číslo: **H21260**
Studijní program: **B0222A120026 Historie**
Specializace: **Historie – Kulturně historická studia**
Téma práce: **Cestování šlechty do Afriky na počátku 20. století na příkladu rodu Kinských**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je přiblížit na základě primárního archivního výzkumu šlechtické cesty do Afriky a zasadit je do širšího kontextu cestování šlechty za poznáním a za účelem loveckých výprav v první třetině dvacátého století. Student/ka vyjde z analýzy korespondence a cestovních deníků Františka Kinského z cest po Africe v letech 1905-1907.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

SLABOVÁ, M; SLABA, M. Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga. Praha : Národní zemědělské muzeum, 2014, 2014. ISBN: 978-80-86874-58-6. BEZECNÝ, Z. Příliš uzavřená společnost : orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. století. České Budějovice : Jihočeská univerzita, Historický ústav, 2005, 2005. (Monographia historica: sv. 5). ISBN: 80-7040-698-4. LELKOVÁ, Šárka. Das verlorene Paradies. Die Farm des Fürsten Adolf Schwarzenberg in Afrika. In: CERMÁN, Ivo – VELEK, Luboš (Hg.): *Adel und Wirtschaft. Lebensunterhalt der Adelligen in der Moderne*. Martin Meidenbauer, München 2009, s. 235-244. SLABÁKOVÁ, R. Rodinné strategie šlechty : Mensdorffové-Pouilly v 19. století. Praha : Argo, 2007, 2007. (Každodenní život: sv. 36). ISBN: 978-80-7203-859-6. VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice 2004. WALTERSKIRCHEN, Gudula. *Blaues Blut für Österreich*, Wien 2000. WIENFORT, Monika. *Der Adel in der Moderne*. Vandenhoeck&Ruprecht, Göttingen 2006.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Dita Homolová, Ph.D.**
Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2024**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Pavel Marek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2023

Anotace

Práce je zaměřena na cestování šlechty do Afriky na počátku 20. století. Protagonistou práce je František Josef Kinský (1879-1975), který patřil k nejznámějším, nejuznávanějším a nejzcestovalejším aristokratům své doby. Jeho deníky a dopisy rodině se zachovaly v SOA Zámorsk. Veškerá korespondence i deníky jsou psány ručně a v německém jazyce. Je v nich podrobně zaznamenána cesta do Afriky i každodenní činnosti šlechtice počátkem století.

Klíčová slova

Cestování, každodennost, Afrika, František Kinský, deníky, korespondence

Annotation

This work focuses on traveling of a nobleman at the beginning of the 20th century. The main protagonist of this work is František Josek Kinský (1879-1975), who belonged to the most known, most acknowledged and most traveled aristocrats of his era. His diaries and letters to his family were preserved in the State Regional Archive in Zámorsk. All of the letters and diaries are written by hand and in German. The journey to Africa and daily basic actions of a nobleman are recorded in them.

Key words

Travelling, everyday life, Africa, František Kinský, diaries, correspondence

Obsah

1. ÚVOD	1
2. VOLNÝ ČAS	4
3. VOLNÝ ČAS ŠLECHTY	5
4. CESTOVÁNÍ DO AFRIKY	7
5. LOV	8
5.1 Historie lovectví	9
5.2 Vztah lidí ke zvířatům a etické postavení zvěře.....	11
6. DĚJINY RODU KINSKÝCH	12
6.1 Povýšení do panského stavu.....	13
6.2 Kostelecké panství.....	13
7. FRANTIŠEK JOSEF KINSKÝ	13
8. ANALÝZA KORESPONDENCE	16
8.1 Archivní prameny.....	16
8.2.1 Co vlastně deník je?	17
8.2.2 Dějiny deníků.....	17
9. PŘEDSTAVENÍ ZEMÍ NAVŠTÍVENÝCH FRANTIŠKEM KINSKÝM	18
9.1 Situace v Egyptě	18
9.2 Situace v Súdánu	20
10. POPIS PAMÁTEK NAVŠTÍVENÝCH FRANTIŠKEM KINSKÝM	21
10.1 Koncepce afrických a egyptských dějin.....	21
10.2 Popis památek navštívených Františkem Kinským.....	22
11. CESTA DO AFRIKY	25
12. ANALÝZA LOVECKÝCH DNŮ	30
12.1 Regulace lovu zvěře na africkém území	32
12.2 Způsoby lovu	33
12.3 Lovecká výbava a zbraně	34
13. ANALÝZA NELOVECKÝCH DNŮ	34
13.1 Společenské akce	36
14. REFLEXE PROSTŘEDÍ, KULTUR A OBYVATEL NA AFRICKÉM KONTINENTU	38
15. ZÁVĚR	40
16. POUŽITÉ ZDROJE	42
16.1 Seznam použitých pramenů	42
16.2 Seznam použité literatury.....	42
16.3 Kvalifikační práce:	44
16.4 Elektronické zdroje:	44
16.5 Obrázkové přílohy.....	45

1. ÚVOD

Předložená bakalářská práce se zaměřuje na problematiku šlechtických výprav na africký kontinent za účelem lovu divoké zvěře na počátku 20. století na příkladu cest Františka Josefa Kinského. Téma se v moderní době těší nesmírné popularitě, jelikož se jedná o dosud ne zcela probádané téma.

Dějiny každodennosti, kam spadá i zkoumání volného času (nejen) šlechty, který zahrnuje mimo jiné i lovecké výpravy, jsou oblíbené a vyhledávané téma badatelů. Ovšem výpravy do afrických regionů ještě donedávna nebyly okruhem podrobnějšího zájmu. V průběhu let se historický výzkum věnoval pouze dějinám politickým, které se zaměřují jen na malé procento populace, patří sem panovníci, politici, církevní hodnostáři nebo vojevůdci. První zlom ve zkoumání dějin nastal v období světové hospodářské krize, tj. 30. léta 20. století, kdy se pozornost badatelů přesouvá k dějinám sociálním. Do té doby byly sociální i dějiny každodennosti zcela přehlíženy, jelikož nástupci Leopolda von Ranka se soustředili jen na pozitivistické pojetí dějin. Dnes uznávaný druh pohledu na dějiny je každodennost, ale ne vždy tomu tak bylo. Každodennost se dlouho brala jako něco nepříliš důležitého, něco, co nemá nijak velký vliv na tzv. „velké dějiny“.¹

Samotné bádání o šlechtě je součástí dějin mentalit a zároveň bádáním o proměnách společenské elity. Problematika šlechtických dějin byla stejně jako dějiny každodennosti dříve marginalizována. V současné době se prázdná místa ve výzkumu zaplňují, ale dějiny aristokracie po přelomu 19. a 20. století jsou dodnes zatím ne zcela probádány.

Běh událostí a změn v dějinách každodennosti ve skutečnosti není tolik závislý na politických událostech, ale je ovlivněn mnohem více hospodářskými či duchovními záležitostmi. Samotné dějiny každodennosti se dočkaly pozornosti ještě o něco později, až v průběhu druhé poloviny 20. století.² Do dějin každodennosti řadíme nejen masové skupiny obyvatel, ale také tzv. mikrohistorii, která se soustředí na pozorování a zkoumání chování jedince, malé skupiny lidí nebo konkrétní lokality.

¹ LENDEROVÁ, Milena a kol. *Z dějin české každodennosti: Život v 19. století*. Praha: Karolinum, 2009. s. 394, ISBN: 978-80-246-1683-4

² KUBEŠ, Jirí. *Dějiny každodennosti II. (1500-1750)*. Pardubice 2007-2012. s. 8.

Lov provází člověka již dlouhou řadu let, ve středověku se začal rozvíjet a začínal se měnit ze způsobu získání potravy na ukázkou prestiže a moci, dále s ním souvisí honosné dvorské slavnosti. V období absolutismu lov představoval reprezentační funkci dvora.³ Prvními, kteří vytvořili vyhrazený prostor v lese, který byl využíván primárně k lovu, byli franští králové. Od nich se tyto pravomoci neboli regály šířily mezi jednotlivé obce. Od druhé poloviny 19. století se výpravy za lovem do cizích zemí značně rozšířily a staly se důležitou součástí šlechtického života. Je zde ovšem otázka, jak se daní šlechtici v cizím prostředí daleké cesty cítili, jak vnímali činnost samotného lovu a jak na ně působila kultura a místní obyvatelé. Na tuto otázku se budu snažit nalézt ve své práci odpověď na příkladu lovecké výpravy Františka Josefa Kinského.

Dějiny lovu se zabývá mnoho autorů, ovšem problematice šlechtického lovectví a způsob, jakým souvisí se společností se zabývá jen málo děl ze sekundární literatury. Hlavními monografiemi, které byly v práci využity jsou *Volný čas objektivem šlechty* z kolektivu autorů Valburgy Vavřinové, Jana Županiče a Markéty Slabové⁴ a *Příliš uzavřená společnost* od autora Zdeňka Bezečného⁵. První ze zmíněných monografií je sborník věnující se zachycení běžného života šlechty i její zábavy a volný čas. Kapitoly jsou věnované exotickým cestám, lovu i společenským a kulturním zábavám. Obsahuje také bohatý zdroj fotografií, které byly ještě donedávna zcela neznámé. Druhá monografie sleduje stejné dobové zachycení, věnuje se přelomu 19. a 20. století, je zaměřena ovšem na rodinu Schwarzenbergů, kteří byli zvoleni pro bohatou a dodnes zachovalou pramennou základnu. Kniha sleduje šlechtický životní cyklus od dětství po stáří a zkoumá šlechtickou zábavu a trávení volného času.

Dalším dílem, které je v práci využito je *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*⁶, od Martina a Markéty Slabových, které se věnuje vztahem tohoto příslušníka rodu Schwarzenbergů k Africkému kontinentu. Po první světové válce přišel Adolf ze Schwarzenbergu o dvě třetiny rodinného majetku. Do Afriky podnikl výpravu roku 1930 a natolik si ji oblíbil, že se na tento

³BLÜCHEL Kurt, *Myslivost: historie, zbraně, zvěř*. Praha 2014, s.90-150. ISBN 978-80-7391-810-1

⁴VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTĚOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. ISBN 978-80-7480-103-7

⁵BEZECNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost: orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. století*. České Budějovice 2005. ISBN 978-80-7040-698-4

⁶SLABOVÁ, Markéta, SLABA Martin. *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*. Praha 2014. ISBN 978-80-86874-58-6

kontinent velice rád vracel. V meziválečném období sledoval, jak vzestupuje vliv nacistického Německa, což ještě více umocnilo jeho touhu po útěku do vzdálených krajů. Náhled do loveckých dějin poskytuje práce *Lovecká vášeň* Richarda Sobotky⁷, která zkoumá pocity z lovu a jaké aspekty jedinec vnímá nejvíce. O historii lovu jakožto nejstarší lidské činnosti pojednává dílo *Dějiny lovu trochu jinak* od Františka Bezděka⁸, popisující počátky lovu v jednotlivých etapách dějin a dívá se na historii parforsních lovů. V neposlední řadě práce čerpá z díla *Tradice myslivosti* od autora Jaromíra Kovaříka⁹, která se zabývá dějinami myslivosti. Myslivost samotná je činnost, která vznikla poměrně nedávno a spočívá v lovu a v péči o zvěř.

Klíčové informace o životě hlavního aktéra práce pochází z Rodinného archivu Kinských Kostelec nad Orlicí, uloženého v zámurské pobočce Státního oblastního archivu v Hradci Králové. Sekundární literaturu v této sekci zastupuje dílo *Dějiny rodu Kinských* od Aleše Valenty¹⁰, jež se na celý rod podrobně dívá v době celého jeho trvání.

V první kapitole je představen samotný čas, jak ho lidé v průběhu staletí vnímali, jak je ovlivňoval a jak se pojetí času postupně vyvíjelo. S vnímáním a dělením času souvisí i volný čas a volnočasové aktivity, mezi které spadá i šlechtické cestování a výpravy za účelem lovu.

Druhá kapitola se věnuje cestám šlechty obecněji, jaké měli důvody k odjezdu ze svého sídla a jak se dělil jejich harmonogram roku. Šlechta cestovala z mnoha různých důvodů do nejrozmanitějších destinací, například za účelem diplomatických, ozdravných i volnočasových aktivit. Je to také právě šlechta, jež je pokládána za průkopníka cestování pro zábavu a potěšení ze samotné cesty.

Kapitola třetí se věnuje cestám na africký kontinent a jak byla vnímána lidmi v průběhu staletí. Dále přibližuje počátky cest do této země na přelomu 19. a 20. století. Jsou zde uvedeny i detaily a informace ohledně dění před podniknutím této cesty a co vše bylo nutné před loveckým dobrodružstvím zařídit.

⁷ SOBOTKA, Richard. *Lovecká vášeň: příběhy z beskydských a jiných revírů*. Ilustroval Miloslav HAVLÍČEK. [Líbeznice]: Víkend, 2009. ISBN 978-80-86891-99-6.

⁸ BEZDĚK, František. *Dějiny lovu trochu jinak*. Brno: Sursum, 2000. ISBN 80-85799-72-2

⁹ KOVAŘÍK, Jaromír. *Myslivost a její tradice: myslivecká osvěta*. Praha: Druckvo, spol. s r.o., 2023. ISBN 978-80-87668-51-1

¹⁰ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských. Šlechta zemí České koruny*. České Budějovice: Veduta, 2004. s 25 ISBN 80-86829-05-7

Čtvrtá kapitola je věnována dějinám lovu samotného, jedná se o činnost, která člověka provází nejdéle a jak se měnily způsoby lovu. Dále se v kapitole rozebírá vnímání lovu šlechtou a jeho důležitost pro tuto skupinu.

Kapitola pátá a šestá spolu souvisí, dívají se podrobně na dějiny celého rodu Kinských a následně i na postavu a život samotného Františka Kinského. Jednalo se o jednoho z nejvíce známých, uznávaných a zcestovalých aristokratů své doby. Za svůj život, který trval 96 let byl svědkem celkem šesti různých režimů, zažil královnu Viktorii i Antonína Dvořáka. Na počátku 20. století se vydal se skupinou německých a rakouských statkářů na cestu do Spojených států, kde měli v plánu se věnovat studiu amerického hospodářství a zemědělství. V této době podnikl dvě lovecké výpravy do Afriky a plánoval také návštěvu polárních krajín¹¹.

Sedmá kapitola je již plně zaměřuje na jádro celé práce, na cestovní deník Kinského, na korespondenci mezi ním a jeho matkou Žofíí Mensdorf Pouilly a na informace obsažené v těchto spisech. Následně se zaměřuje na průběh loveckého dne Kinského a na společenské a volnočasové aktivity, kterým se v Africe věnoval. Analýza pramenů se také pokusí přiblížit, jak se cestovatelé z Evropy cítili v cizím prostředí, pokud byli ovlivněni předsudky a pokud ano, zda byli ochotni své názory přehodnotit. Závěr kapitoly je věnován dalšímu druhu pozůstatků z této výpravy, a to trofejím a sbírkám, které slouží jako vzpomínka na zážitek, který při lovu prožili.

2. VOLNÝ ČAS

Čas jako takový byl v průběhu staletí vnímán odlišně. Každá etapa měla svůj signifikantní způsob vnímání. Existoval čas mnichů, který byl dělen pomocí vyzvánění k nadcházející modlitbě, nebo čas kupců, který nastává kolem 13. století.¹² S postupným plynutím let se společnost více rozvíjela a nejvíce změn ve vnímání a dělení času přichází s průmyslovou revolucí. S mechanizací práce je pojetí času méně závislé na přírodních cyklech a čas se vnímal více lineárně, nikoli cyklicky, jak tomu bylo dříve. Zejména v období industrializace docházelo k racionalizaci času, hodiny a kalendáře se vyskytovaly v příbytcích stále častěji. Toto napomohlo k individuálnímu rozložení časového rámce a řízení každodenních rituálů i

¹¹ Státní oblastní archiv Hradec Králové (SOA HK), archivní oddělení Zámrska (AO Zámrska), Rodinný archiv Kinských, inv. č. 817, kar. 38 Giaver, Magnus K., norská cestovní kancelář

¹² LE GOFF, Jacques. *Za jiný středověk*. Praha 2005. s. 47. ISBN 80-7203-598-3

důležitých událostí. Lidé si tak mohli jednotlivě uvědomovat svůj vlastní lineární čas a zvolit si, jak s ním budou nakládat¹³

Ještě v 19. století volný čas prakticky neexistoval, až během industrializační epochy se poprvé objevuje jako doba, která je mimopracovní a slouží k fyzické a duševní regeneraci jedince.¹⁴ V této době byl volný čas důležitý, jelikož lidé museli být ve svých zaměstnáních výkonní co nejvíce. Šlechta představovala v tomto ohledu specifický případ, jelikož šlechtici zaměstnání jako takové neměli, věnovali se péči o své velkostatky nebo usilovali o kariéru u dvora či v armádě. V období rozvoje kapitalismu se začíná čas lidí sjednocovat, pro nejrůznější jedince platí lineární pojetí času tedy stejně, čas byl vnímán stejně šlechtou i lidmi například v manufakturách.

3. VOLNÝ ČAS ŠLECHTY

Mezi volnočasové aktivity šlechtice patří mimo jiné i cestování. Právě urození byli průkopníky cestování pro zábavu, nejen pro vzdělání či diplomatické a obchodní cesty.¹⁵ Rok aristokratické společnosti se dělí na část společenskou, do které patří společenské události, tj. plesy, bály, divadla a koncerty. Druhá část se nazývá sezóna letního a podzimního pobytu.¹⁶ A samotný pohyb mezi letním a zimním pobytem šlechtice se považuje za cestování. Model cestování na místo letního pobytu se začíná koncem 18. století šířit i mezi buržoazní vrstvu obyvatelstva, která napodobovala aristokracii.

Na přelomu 19. a 20. století rostl zájem o kult zdraví, šlechtici se o své zdraví obávali, a tudíž o něj pečovali. Mnoho jejich cest směřovalo právě na nejrůznější ozdravné pobyty, se kterými souvisí i forma reprezentace, kdy dávala šlechta najevo, že si tyto typy cest může dovolit. Mezi populární destinace patří Středozeří, Rakousko a oblast Baltu.¹⁷ V Čechách byly

¹³ LENDEROVÁ, Milena. *A ptáš se, knížko má*. Praha 2008, s. 18. ISBN 80-7254-956-1

¹⁴ LENDEROVÁ, Milena a kol. *Z dějin české každodennosti: Život v 19. století*. Praha: Karolinum, 2009. s. 295. ISBN: 978-80-246-1683-4

¹⁵ BEZECNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005. s. 104. ISBN 978-80-7040-698-4

¹⁶ LENDEROVÁ, Milena a kol. *Z dějin české každodennosti: Život v 19. století*. Praha: Karolinum, 2009. s.298. ISBN 978-80-246-1683-4

¹⁷ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan; BÁNYÁSZOVÁ, Katarína; MÁTEOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 151. ISBN 978-80-7480-103-7

nejvíce oblíbené Karlovy Vary a Teplice, kam směřovali šlechtici z celé Evropy.¹⁸ U šlechty byly časté i cesty za vzděláním a poznáním, které byly jistou formou pozůstatku po kavalírských cestách, které mladí šlechtici podnikali v období novověku. Výhodou cestování je i možnost navázání nových kontaktů, což je přínosem pro společenské postavení šlechty.

Neodmyslitelnou součástí cestování byly dopravní prostředky, od poloviny 19. století byl nejpopulárnějším typem dopravního prostředku vlak, se začátkem 20. století byl přidán i automobil.¹⁹ Abych přiblížila skutečnost, jak šlechtické cestování automobilem vypadalo, budu citovat část z odborného článku Jana Honzáka:

„Řidič, nebo šofér, jak se tenkrát spíše říkalo, zahalen v koženém plášti nebo gumáku, v kukle a brýlích, třimal řídítka nebo volant a ujížděl po nevalných cestách rychlostí 20 km za hodinu. Každým nervem vnímal chod motoru a v podvědomí čekal, co si na něj zadýchaná, nasupená železná příšera zase vymyslí. O klidu a konverzaci s příjemnou společností za jízdy, nebo dokonce o požitku z krás přírody, nemohlo být ani řeči. Daleko víc než nezávislost a svobodu pociťovali automobilisté realitu prasklých přívodů benzínu, přehlcených karburátorů a nefungujícího zapalování. Doba průkopnická přinesla tedy v oblasti motorismu zvláštní způsob cestování, při němž cestující nebyl ani tak zaměřen na dosažení samotného cíle, jako na prožití ba vychutnání strastí, které mu přinášela vlastní jízda na jeho mechanické hračce, a které byly, přirozeně v únosné míře, příjemným protikladem k civilizačně pohodlnému aristokratickému životu“²⁰ Začátkem 20. století tedy byla stále hlavní doménou cestovatelů železnice a na kratší vzdálenosti byly spíše vyhledávané dostavníky či kočáry. Jízdy automobilem byly více adrenalinovým zážitkem než prostředkem k přesouvání se na jiné místo. Automobilové cestování se někdy svou dobrodružností přirovnává k africkým výpravám, nebo jsou tyto dva zážitky i kombinovány navzájem.²¹ Později se vlastníci automobilů snaží učinit cestu co nejpohodlnější, někdy i upravují konstrukce vozů, aby co nejméně pocítili při jízdě nerovnosti terénu.²² V denících a korespondenci František Kinský popisuje mnoho druhů

¹⁸ LENDEROVÁ, Milena a kol. *Z dějin české každodennosti: Život v 19. století*. Praha: Karolinum, 2009. s. 384. ISBN 978-80-246-1683-4

¹⁹ MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. Praha: Argo, 2010. ISBN 978-80-257-0027-3.

²⁰ BOBKOVÁ, Lenka, HRUBÁ, Michaela. *Cesty a cestování v životě společnosti: [sborník příspěvků z konference konané 6.-8. září 1994 v Ústí nad Labem]*. Acta Universitatis Purkynianae. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 1997. s. 474. ISBN 80-7044-136-4

²¹ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan; BÁNYÁSZOVÁ, Katarína; MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 152. ISBN 978-80-7480-103-7.

²² LENDEROVÁ, Milena a kol. *Z dějin české každodennosti: Život v 19. století*. Praha: Karolinum, 2009. s. 372. ISBN 978-80-246-1683-4

dopravních prostředků, pokud píše o cestě na kratší vzdálenosti, zmiňuje se především o omnibusu, taženým koňmi.²³ Při delších trasách po souši využíval Kinský vlak, po cestách vodních parníků, na kterém při cestě do Afriky podnikl i plavbu po Nilu.

4. CESTOVÁNÍ DO AFRIKY

Evropané se pokoušeli ovládnout po dobu 19. století země na východě, velké země jako například Čína nebo Indie se rozhodně celé podmanit nedaly, tak se Evropané snažili si je nejrůznějšími postupy alespoň přizpůsobit svým mocenským potřebám. Jakmile se jim to podařilo, začal se jejich zájem upínat na poslední kontinent, který doposud unikal jejich kontrole. Tímto kontinentem byla Afrika, která byla velmi rozlehlá, dosud neprobádaná a rozmanitá. Mezi lety 1881-1914 došlo k události známé pod názvem „*Scramble for Africa*“, (Spor o Afriku), během kterého se evropské mocnosti předháněly v rozšiřování kolonií a prosazení svých zájmů na podmaněném území, kde přestavovali města, zakládaly přístavy nebo budovali železnici.²⁴ Kromě koloniálních zájmů byla Afrika mezi muži populární destinací, kam se vydávali na lovecké výpravy. Těmto dobrodružstvím se říkalo „safari“.²⁵

Termín safari má původ ve svahilštině a lze ho přeložit jako termín pro dlouhou cestu, později se z něj vyvinul termín označující lovecké výpravy, během kterých se lovila tzv. velká zvěř, mezi kterou se řadí sloni, nosorožci, lvi, buvoli a hroši. Během počátku 20. století se tento druh lovu nazýval „*Big game hunt*“ a měl mnoho pravidel. Ve státním archivu v Zámrsku se nachází Kinského brožurka s instrukcemi a pravidly lovu s názvem „*Queen's Regulations under Article 45 of „The East Africa Order-in-Council, 1897“, and Article 11 of „The East Africa Order-in-Council, 1899.*““ V této krátké příručce se hovoří o termínech determinujících rozdíl mezi „ulovením“ a „odchytém“, stanovuje, která zvěř se smí a nesmí lovit a varuje před možným postihem v případě nedodržení pravidel.²⁶ Safari a lov v Africe se postupem času staly otázkou nesmírné prestiže, lovce a dobrodruhy lákala pestrost zvěře a četné množství, ve kterém se nacházela. Svědectví o výpravách se v případě Kinského nachází na stránkách jeho osobního deníku, korespondence s rodinou, trofejí i fotografií, neboť fotoaparáty byly na počátku 20.

²³ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 4. karton č. 16, inv. č. 256/2

²⁴ KLÍMA, Jan. *Pod německou vlajkou: Příběh jedné koloniální říše*. Praha: Libri, 2005. s. 44. ISBN 80-7277-282-1

²⁵ M. SLABOVÁ – M. SLABA, *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*. Národní zemědělské muzeum, 2014. s.77. ISBN 978-80-86874-58-6

²⁶ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Game Regulations*. inv. č. 357, karton č. 18.

století nedílnou součástí každého cestovatele a těšily se velké popularitě. Uchovávají v sobě doklady nejen na sentimentální úrovni, v podobě vzpomínky na daný zážitek, ale jsou pro badatele důležitým historickým pramenem.²⁷ Populárními loveckými destinacemi byly oblasti dnešního Súdánu, Somálska, Etiopie, Eritrei, Keni a Tanzanie. Cestovalo se také do Ugandy a Konga, ale spíše pro poznávací a badatelské cesty než lovecké výpravy.²⁸ Do Afriky se nejčastěji jezdilo koncem roku, kdy je na tomto kontinentu nejvíce teplo a sucho, domů se cestovatelé vraceli během března, těsně před tím, než v Africe začíná období dešťů.

Šlechtici z centrální Evropy měli na objevování afrického kontinentu velký podíl právě kvůli nadšení z lovu, kvůli kterému podnikali cesty do dalekých koutů světa.

Před cestou bylo třeba zařídit mnohé logistické záležitosti, kupříkladu sehnat profesionálního průvodce, který výpravu povede, zajistit cestu na kontinent, postarat se o celní problematiku, jelikož převoz zbraní a nábojů je při cestování složitá operace, jejíž proces krátce zmiňuje i sám František Kinský v dopisu své matce Žofii Mensdorf-Pouilly ze začátku ledna.²⁹ Pro přesun do Afriky byly běžně využívány služby cestovní kanceláře Thomas Cook & Son, která vznikla v roce 1871, založena byla Thomasem Cookem (1808-1892), který roku 1841 zorganizoval první hromadnou cestu vlakem z Leicesteru do Loughborough. Od 60. let 19. století společnost expandovala do Afriky a Spojených států. Roku 1872 podnikla společnost cestu kolem světa, která trvala 222 dní a zabrala přes 40. 000 km. Thomas Cook zavedl do turistiky a cestovního ruchu novinky usnadňující cestujícím život, např. šeky a vouchery. Po Cookově smrti roku 1928 byla společnost jeho vnuky prodána belgické cestovní a železniční společnosti.³⁰

5. LOV

Lidé nejsou jediní tvorové, kteří žijí na této zemi. Již mnoho let sdílíme životní prostor s četnými druhy zvířat. Tyto druhy nás svými dovednostmi někdy předčí, ale zůstávají většinou

²⁷ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan; BÁNYÁSZOVÁ, Katarína; MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 40. ISBN 978-80-7480-103-7

²⁸ Tamtéž.

²⁹ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 3. karton č. 16, inv. č. 256/2

³⁰ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan; BÁNYÁSZOVÁ, Katarína; MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 41. ISBN 978-80-7480-103-7

mimo náš okruh zájmu. Otázka týkající se postavení zvířat v etickém systému společnosti je zde také již dlouho, ale byla po mnoho let marginalizována a opomíjena, neboť bylo využití zvířat pro lidský druh výhodné a přínosné. Důležitým prvkem, který k sobě váže člověka a zvíře je lov, neboť ulovení a sběr zvěře a její následné využití k potravě bylo základní potřebou k zajištění přetrvání lidské existence.

Nadšení pro lov šlechtu neopustilo ani v průběhu 20. století, které bylo pro tuto skupinu plné náhlých změn. V období před zánikem monarchie se cesty šlechticů z Rakouska-Uherska šířily mimo Evropu, kromě Františka Kinského těmto dobrodružství propadli i Franz Josef Auersperg, který se vydal do Súdánu, Johann Pálffy, který Kinského doprovázel při první cestě do Afriky na území Nairobi či Rudolf Salm, se kterým se Kinský setkal v Káhirském hotelu a poskytl protagonistovi této práce cenné informace i tipy na safari.³¹

5.1 Historie lovectví

Již dle četných archeologických nálezů je patrné, že lov provázel člověka odnepaměti a postupem času se vyvíjel. Nově vzniká činnost, která je s ním spojena a je označena jako myslivost, která spočívá nejen v lovu samotném, ale i o péči a chov určitých druhů zvěře³². Lov představuje nejen praktickou aktivitu, ale i sociální status a reprezentaci. Ve starověku se rozvíjel a diferencoval a do tohoto období se datují i první publikace věnující se lovu.³³Nebývalého rozkvětu se lov dočkal mezi 16. a 18. stoletím, konkrétně v celém 17. století se do popředí dostaly tzv. parforní hony, které měly mezi šlechtou reprezentační funkci. Své jméno dostal tento typ lovu od francouzského výrazu „*par force*“ – silou.³⁴ To byla předem připravená činnost, kdy jezdci na koních sledovali spolu se smečkou loveckých psů předem odchyceného jelena s cílem ho vyčerpávat natolik, že nebude schopen dalšího útěku. Pak existovaly dvě eventuality: jeho zabití bodnou zbraní, nebo vypuštění do lesa zpět. Tento typ

³¹ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 8. karton č. 16, inv. č. 256/2

³² KOVAŘÍK, Jaromír. *Tradice v myslivosti*. Praha Vega, 1994, s. 8. ISBN 80-900754-2-8

³³ BEZDĚK, František. *Dějiny lovu trochu jinak*. Praha: Sursum, 2000, 78 s. ISBN 80-85799-72-2

³⁴ KOUMAR, Jan. Myslivost a lov na statcích Collaltů v Československu (1918-1945). In: *Prameny a studie*, č. 69, Praha 2021, str. 82. ISSN 0862-8483

lovu měl pevně stanovená pravidla a stal se po finanční stránce jednou z nejdražších dvorních zábav. Bylo třeba přizpůsobit lovu samotný prostor, ve kterém se konal a zajistit úpravu terénu.

Dále bylo potřeba koní a loveckých psů, kteří museli mít vlastní specifický trénink. V díle *Zrcadlo marnotratných* se v kapitole věnované motivům lovu samotný lov hodnotí jako činnost, která když je přílišná, může napáchat škody, například tím, že odpoutává pozornost šlechtice a zaměstnává ho. Místo na honu by mohla být jeho přítomnost vyžadována jinde.³⁵ To je v praxi viděno na příkladu Václava IV. syna Karla IV., který se věnoval lovu mnohem více než povinnostem státníka. Je zde uveden i význam honů pro jejich přínos spojený s obohacením jídelníčku, ale v dalších verších je popisován opět spíš jako zábavu přinášející kratochvíle než jako primární způsob získávání potravin.

V průběhu středověku a raného novověku byl lov jednou z nejdůležitějších věcí v životě šlechtice. Dle slov historika Josefa Žemličky: „*Vybízeli k postřehu, hbitosti a vytrvalosti, cvičili bystrost oka, posilovali fyzickou odolnost, rozvíjeli vůdcovské schopnosti. Při lovu lépe, než jinde mohly vyniknout schopnosti a vlastnosti jedince, či naopak jeho zbrkllost, váhavost a nekázeň. Lov vybízeli ke kolektivní součinnosti nejen lovců, ale při velkých lovech i lovecké čeledi, všech psovodů, holotů, sokolníků, naháněčů a sběračů ubité zvěře. Knížata a králové se bavili, jejich synové se učili rychlému rozhodování a vůdcovským praktikám. Při divokých jízdách za vysokou zvěří se utužovala přátelství, dalo se rozpoznat, na koho se dá spoléhat a kdo se raději udrží stranou. Kníže testoval své druhy, jejich přednosti i slabiny. A druhové mívali příležitost, aby se zalíbili.*“³⁶ Lov byl výborným místem pro získání hbitých reakcí, rychlého rozhodování, fyzické obratnosti a do jisté míry i překonání vlastních hranic, neboť při lovu museli snést jakékoli počasí, teploty i nedostatek komfortu a potravin. Dle těchto činností byl lov jakýmsi tréninkem na případnou válku. Jak bylo již zmíněno v předešlém odstavci, úlovky byly vítány pro jejich rozšíření obvykle monotónních pokrmů. Dalším kladem je samozřejmě trofej, která se z lovu dala přivést a být použita na výzdobu sídla a ukázkou schopnosti lovce. Ulovení zvěře a následné vystavení trofeje byl jev zvyšující společenskou prestiž aristokrata, představovala nejen důkazem schopnosti, ale také symbolem bohatství a moci. Pro mnoho šlechticů se staly lovecké aktivity zálibou trvajícím celý život.

³⁵ VAŠICA, Josef. *Zrcadlo marnotratných*, Vyšehrad, 1940, s. 68.

³⁶ FRANCEK, Jindřich. *Lovecká vášeň v proměnách staletí*. Havran, 2008, s. 36. ISBN 978-80-86515-88-5

Nejproslulejší a nejslavnější lovecké zábavy se konaly na Hlubockém panství u Schwarzenbergů a byly výlučnou záležitostí urozené společnosti. Jedinou výjimku představovali knížecí zaměstnanci, jejichž úkolem bylo zajistit plynulý průběh lovu a úspěšné ulovení zvěře.³⁷ Ke konci 19. století se do lovů nepřímou zapojili i obyvatelé vesnic jako honci a přivydělávali si touto činností v období prací na polích.³⁸

5.2 Vztah lidí ke zvířatům a etické postavení zvěře

Jak se ale v průběhu staletí stavěla společnost ke zvířatům? Jedním z nejstarších dokumentů, který měl velký vliv na mentalitu lidí je Starý zákon. Již zde se zvěř nalézala na pozici oběti, například ve známém příběhu o Kainu a Ábelovi, kdy Boha více zaujme oběť ovcí než prostší oběť Kainova. Dále, v knize Genesis Bůh praví: „*At lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.*“ (Genesis 1:26) O tři verše dál dodává: „*Hle dal jsem vám na celé zemi každou bylinu nesoucí semena i každý strom, na němž rostou plody se semeny. To budete mít za pokrm.*“ (Genesis 1:29) Je tedy možné, že to pro lidstvo bylo vybidnutí k rostlinné stravě? Existují ovšem i biblické verše poukazující na hegemonii lidského druhu, kdy je například Noemovi přikázáno, ať se jeho rod množí, podmaní si vše okolo a má právo konzumovat zvěř. Mezi prvními mysliteli, kteří zvířatům uznávali duševní hodnotu, byl Pythagoras, který byl mimo Empedokla a Platóna zastáncem fenoménu reinkarnace. Dle jeho myšlení byla duše nesmrtelná a procházela sérií převtělení.³⁹ Dále považuje veškeré tvory disponující duší za členy jedné společné rodiny. V období patristiky se dle učení sv. Augustina zvířatům uznává to, že disponují duší, ale tu dělí na několik různých typů, které si nejsou navzájem rovny. Největší váhu má duše rozumová, kterou mají jen lidé.⁴⁰ V období mezi 17. a 18. stoletím se od antického způsobu vnímání opouští a zvíře bylo pokládáno za bytost bez schopnosti vnímání i

³⁷ BEZECNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2005. s. 120. ISBN 978-80-7040-698-4

³⁸ OURODOVÁ-HRONKOVÁ, Ludmila; DROZDA, Jakub; EHRlich, Marek; GRUBHOFFER, Václav; HÁJEK, Pavel et al. *Schwarzenberská krajina Hlubocka a Třeboňska: proměna krajiny na vybraných schwarzenberských panstvích v letech 1660-1930*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2017. s. 160. ISBN 978-80-85033-79-3

³⁹ HUFFMAN, Carl. *Pythagoras*. Online. Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2005. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/pythagoras/>. [citováno 2023-02-11].

⁴⁰ MENDELSON, Michael. *Saint Augustine*. Online. Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2019. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/augustine/>. [citováno 2023-02-11].

duše. Dle tehdejších etických úvah je zvíře bráno za jakýsi stroj, řídicí se pouze instinktem a neuvědomuje si svou vlastní existenci.⁴¹

Jednou z nejvýznamnějších osobností, která zásadně ovlivnila vztah mezi člověkem a zvířaty byl britský biolog Charles Darwin. V době jeho působení se obecně dodržoval fakt, že zvířata mají duši a měl by se na ně brát ohled. Největší váhu ale měla lidská duše a život. Toto Darwin vyvrátil svou evoluční teorií, ve které je člověk spolu se zvířaty součástí společného řetězce a vše je součástí náhod. Dospěl totiž k závěru, že jednotlivé druhy přežívají dle závislosti na adaptabilitě, kdo se přizpůsobí okolí lépe, zvyšuje své šance na přežití. Existují i dohady o tom, zda by se člověk měl považovat za přirozeného predátora. Debaty sice nejsou zcela uzavřené, ale není pochyb o tom, že lidé jsou predátory alespoň příležitostnými.

6. DĚJINY RODU KINSKÝCH

Kořeny rodu Kinských (do 17. století nazývaných „Vchynští“)⁴² leží na severu Čech, v okolí města Litoměřic. Rod začíná bohatnout po druhé polovině 15. století a jeho příslušníci začínají pronikat do nejvyšších zemských úřadů. Počátky Vchynských sahají do 13. století, kdy je v listině doksanského kláštera z roku 1282 doložen rytíř Bohuslav ze Žernosek⁴³ a ze Vchynic, nejstarší známý příslušník rodu. Rod Vchynických měl celkem tři rodové linie: drastskou, nizozemskou a pozdější Chlumeckou, která trvá dodnes. Drastská větev vymírá v průběhu roku 1669. Další Vchynští odešli koncem 16. století do ciziny, byli jako většina Vchynských protestantského vyznání a pomáhali jako žoldnéři chránit severní kalvínské Nizozemí proti katolickému Španělsku. Od Václava Dlaska, který zemřel roku 1542 vede již přímá linie k budoucí větvi Vchynských. Václav Dlask byl zavražděn roku 1542 kvůli sporu s Albrechtem z Valdštejna, ale jeho vdova Anna z významného rodu Vřesovců uhájila majetek pro své dva nezletilé syny Rostislava a Jana⁴⁴. Mezi potomky Václava Dlaska se poprvé objevuje charakteristický temperament příslušníků rodu, kterým oplýval i samotný František Kinský.

⁴¹ BLÜCHEL, Kurt. *Myslivost: historie, zbraně, zvěř*. 2. vyd. Přeložil Ctirad RAKUŠAN. [Praha]: Slovart, 2014. ISBN 978-80-7391-810-1.

⁴² VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských. Šlechta zemí České koruny*. České Budějovice: Veduta, 2004. s. 9. ISBN 80-86829-05-7

⁴³ KRŠKA, František. *Choceň: město a bývalé panství*. Online. Praha, 1958. Dostupné z: https://katalog.cbvk.cz/arl-cbvk/cs/detail-cbvk_us_cat-1224699-Chocen/. [citováno 2023-02-11].

⁴⁴ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských. Šlechta zemí České koruny*. České Budějovice: Veduta, 2004. s. 9. ISBN 80-86829-05-7

6.1 Povýšení do panského stavu

Na přelomu 16. a 17. století se český rytířský stav nacházel na pomyslné křižovatce. Bohatí byli dost, ale politický vliv rytířů se však nemohl srovnávat s mocí panstva, které ovládalo hlavní zemské úřady. Povýšení do panského stavu zajistil Radslav Vchynský, který na počátku 17. století pronikl mezi deset nejbohatších šlechticů. Radslav v roce nechal 1596 zhotovit falešné listiny, které rod Vchynských ukazuje jako příbuzný s panským rodem Tetaurů z Tetova,⁴⁵ jelikož oba rody měly podobné erby. Podvod se nepodařilo nikomu odhalit a byla tímto vytvořena iluze o tom, že Vchynští jsou starší rod. Na základě doporučení nejvyššího purkrabího udělil císař Rudolf II dne 21. března 1596 Vchynským status panského rodu.

6.2 Kostelecké panství

Panství Kostelec nad orlicí zdědil po svém otci Ferdinandovi (1781-1812) druhorozený syn Josef (1806–1862) zakladatel nové hraběcí kostelecké větve rodu. Tomu již Kostelecký zámek nevyhovoval, nechal ho tedy přestavět a kolem zámku vybudoval rozsáhlý park. Stará zámecká budova sloužila jako příbytek hraběcích úředníků. Oženil se s Marií Černínovou z Chudenic, s níž měl 7 dětí. Prvorozený Rudolf ve 20 letech zemřel, čímž přešlo nástupnictví na druhorozeného Bedřicha Karla (1834-1899). Ten se oženil s Žofií Mensdorf Pouilly, s níž měl syna Františka Josefa (1879-1975) a 4 dcery z nichž Marie se provdala za Karla IV Schwarzenberga. Hrabě Bedřich Karel byl jediným Kinským ve druhé polovině 19. století, který aktivně zasahoval do politiky. Náležel k české šlechtě, která usilovala o korunovaci císaře na českého krále, prosazovala posílení pravomocí českého zemského sněmu. Jeho dědicem se stal syn František Josef.

7. FRANTIŠEK JOSEF KINSKÝ

Celým jménem Maria Franz Josef Aloysius Ignatius von Nepomuk Paschalis Graf Kinsky von Wchynic und Tettau. Vyrůstal v době, kdy už minul čas různých šlechtických akademií uzavřených neurozeným zájemcům, navštěvoval od roku 1879 gymnázium v Rychnově nad Kněžnou jako privatista. Po maturitě se dal zapsat na právnickou fakultu univerzity v tyrolském Innsbrucku a později v Halle.

⁴⁵ BŮŽEK, Václav. Úvěrové podnikání nižší šlechty v předbělohorských Čechách. In: *Monographia Historica Bohemica*, svazek 4, 1989. s. 106. ISSN 0231-9136

Po absolvování právnických studií, které dokončil na české Karlo – Ferdinandově univerzitě v Praze chodil v rámci přípravy na svou budoucí profesi velkostatkáře jeden rok na přednášky na zemědělské fakultě české techniky. Mezitím však prošel vojenskou školou pro jednoroční dobrovolníky v Pardubicích, kterou končil v roce 1901 jako poručík kavalerie v záloze.⁴⁶ Roku 1907 začal vykonávat úřad císařského a královského komořího až do rozpadu Habsburské monarchie. V tomto úřadu před ním působil i jeho otec, Bedřich Karel Kinský (1834-1909).

Roku 1903 spolu s rakouskými velkostatkáři a odborníky podnik cestu do Spojených států, kde bylo cílem výpravy se věnovat studiu amerického zemědělství. Mezi lety 1905 až 1907 podniká výpravy na africký kontinent, na první cestu jej doprovází Johann Nepomuk Pálffy. Vedl bohatý společenský život plný návštěv v a honů. Korespondoval s ostatními Kinskými a s orlickými Schwarzenbergy, zejména se svým švagrem Karlem IV Schwarzenbergem (1859-1913) a jeho synem Karlem (1886-1914). Do stavu manželského vstoupil roku 1908 s Pavlínou, hraběnkou Bellegarde⁴⁷. František Kinský během války narukoval ke 14. dragounskému pluku knížete Windischgrätze. Bojoval na srbské frontě, byl několikrát vyznamenán, povýšen do hodnosti rytmistra (kapitána) a v roce 1917 propuštěn do zálohy.⁴⁸ V průběhu války svěřil řízení velkostatku správci Vilému Waldekovi, se kterým udržoval písemný kontakt.⁴⁹

Již v lednu 1919 požádal hrabě s mnoha dalšími aristokratickými důstojníky o přijetí do československé armády. Armáda sice zkušené důstojníky potřebovala ale existovala zde i jistá obava, že by šlechtici mohli ohrozit nově formovaného republikánského ducha armády. Kinský jako český šlechtic byl alespoň zpočátku přijatelný a v říjnu 1919 složil na okresním vojenském velitelství v Hradci vojenskou přísahu republiky československé. V první polovině roku 1920 byl povolán ke službě u mezinárodní komise pro plebiscit na Těšínsku. Ještě téhož roku byl demobilizován a roku 1929 byl po propuštění jako kapitán v záloze.⁵⁰

⁴⁶ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. Šlechta zemí České koruny. České Budějovice: Veduta, 2004. s. 182. ISBN 80-86829-05-7

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. Šlechta zemí České koruny. České Budějovice: Veduta, 2004. s. 183. ISBN 80-86829-05-7

⁴⁹ VALENTA, Aleš. *Inventární kniha fondu: Rodinný archiv Kinských*, Online. Dostupné z: <https://docplayer.cz/5784029-Rodinný-archiv-kinských-kostelec-nad-orlici.html>. [citováno 2023-02-11].

⁵⁰ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. Šlechta zemí České koruny. České Budějovice: Veduta, 2004. s. 188. ISBN 80-86829-05-7

K údělu šlechticů patřila mimo jiné spolková a veřejná činnost. František Kinský se podílel na činnosti ústředního spolku pro ochranu honby a chovu loveckých psů⁵¹ v Čechách, katolické besedy⁵², svazu přátel rodopisu⁵³. Byl členem klubu auto, filatelista spolu se svým synovcem Alfonsem, rakouského jockey klubu a šlechtického kasina. Poslední léta před válkou trávil Kinský obvyklým způsobem, přičemž za loveckými radovánkami vyjížděli i do ciziny do Německa a Polska. Byl vynikajícím heraldikem, se svými dotazy se na něj obracel i mladý Karel VI. Schwarzenberg (1911–1986) nejlepší šlechtický historik své generace⁵⁴. V září 1938 byl spolu s přečtetl hrabě Kinský v audienci u prezidenta Beneše jako nejstarší zástupce českých rodů deklaraci šlechty, odmítající nacistické nároky na české pohraničí. Nástupem K.H.Franka po atentátu na Heydricha nastal ostřejší kurs i vůči české šlechtě⁵⁵.

V listopadu 1942 byla na kostelecký velkostatek uvalena nucená správa proti čemuž krabě marně protestoval. Dne 25.2.1944 spolu s Theobaldem Černínem a Karlem Viktorem Rohanem zatčen za údajný poslech zahraničního rozhlasu a ve svých 65 letech uvězněn na Pankráci v samovazbě. Po několika měsících gestapáckých výslechů byl převezen do Pomořanska do káznice. Odtud se dostal v létě 1944 po mnoha intervencích. V poválečné době byl členem svazu politických vězňů a po komunistickém převratu roku 1948 se rodina Kinských rozdělila. František s manželkou Pavlou a synem Josefem zůstali v Československu, ostatní synové odjeli do zahraničí a dcera Žofie po svatbě s Bernhardem Galenem roku 1931 žila v Německu. Rok po komunistickém puči se kostelecké panství znárodnilo a roku 1951 se František s Pavlou museli ze zámku vystěhovat. Od té doby žili až do Františkovy smrti na kostelecké faře.⁵⁶ Jeho pohřeb 1. září 1975 byla událost, kterou bedlivě pozorovala státní bezpečnost, jelikož se do Kostelce sjížděla šlechta z celé Evropy.

Již podle deníkových zápisů, korespondence a popisu cesty je patrné, že František Kinský měl vášeň pro lovectví, jeho členství ve spolku pro ochranu honby a loveckých psů to jen

⁵¹ V roce 1883 byl založen „Ústřední spolek pro ochranu honby a chov loveckých psů v Čechách“. Spolek pořádal každoročně výstavy a zkoušky psů stavěcích (ohařů) a jamníků (norníků).

⁵² Katolická beseda byl spolek založený 26. května roku 1909. Propagoval křesťanské hodnoty skrze vzdělávací, kulturní a společenský program.

⁵³ Svaz přátel rodopisu byla podobně zaměřena jako dnešní Česká genealogická a heraldická společnost.

⁵⁴ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských. Šlechta zemí České koruny*. České Budějovice: Veduta, 2004. s. 188. ISBN 80-86829-05-7

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ VALENTA Aleš. *Inventární kniha fondu: Rodinný archiv Kinských*, Online. Dostupné z: <https://docplayer.cz/5784029-Rodinnny-archiv-kinskych-kostelec-nad-orlici.html>. [citováno 2023-02-11].

potvrzuje. Ze svých cest si dovezl mnoho trofejí, kterými vyzdobil své kostelecké panství. Jeho doprovod Johann Pálffy je na tom podobně, který o loveckých zážitcích v Africe sepsal knihu a trofeje si vystavil na březnickém zámku.

8. ANALÝZA KORESPONDENCE

8.1 Archivní prameny

Během tvorby práce se vycházelo především z pramenné základny rodinného archivu Kinských, který je uložen ve Státním oblastním archivu Zámorsk. Zkoumaná byla korespondence psaná Kinským jeho matce, Žofii Mrnsdorf-Pouilly a Kinského osobní deníkové zápisy. Korespondence adresovaná Žofii je rozdělena do tří sekcí a v archivním fondu je zařazena dvakrát, poprvé v podobě tří sešitů s tvrdými deskami nesoucí název „*Popis cesty do Egypta a Súdánu*“. Podruhé je veden formou opisů pod názvem „*Africká cesta Františka Kinského*“. Tyto soubory korespondence obsahují celkem 23 dopisů a popisují události z druhé Kinského cesty mezi 28. prosincem 1906 a 6. březnem 1907. Zápisky z první cesty jsou psány též formou dopisů a v celkovém počtu dvaceti devíti stran zaznamenávají období mezi 14. lednem 1905 a 2. únorem 1905. Dopisů je zde patnáct a objevují se zde i tři dopisy bez čísla. Dopisy z první cesty začíná Kinský psát po svém příjezdu do Mombasy, odkud vyrážel vstříc loveckému dobrodružství. Při cestě druhé začínají zápisky již během cesty z Chocně do Terstu a Brindisi, odkud se výprava vydala do Egypta. V případě obou cest jsou zápisky psané retrospektivně s několikadenním zpožděním byly sepisovány nejčastěji během neloveckých dnů.

Veškerá korespondence i deníky jsou psány ručně, originály jsou psány v německém jazyce a až na výjimečné případy jsou dobře čitelné. Záznamy jsou psány retrospektivně a Kinský v nich popisuje události hodinu po hodině. Největší důraz klade na své niterní subjektivní pocity a reakce na jednotlivé vjemy, které pociťoval v různých situacích.

Dále se zde nachází i menší sešit podobný diáři, datován do roku 1905-1906, který obsahuje zápisky trvající od 1. ledna do 9. března, informace jsou zde velmi stručné a o výpravě zde sice je jen málo informací, zato se zde můžeme dočíst o Františkově přepravě po moři na cestě z Terstu do Mombasy. Legislativní pramen, který je využit v práci je příručka *Game regulations 1900-1903*, která se rovněž nachází ve fondu archivu.

8.2 Deník jako historický pramen

8.2.1 Co vlastně deník je?

Deníkem se rozumí kniha, kam lidé zaznamenávají veškeré své pocity, činnosti, věci, které konáme a také sem vkládáme své zkušenosti a úsudky.⁵⁷ Autor se zde také zmiňuje o tom, v co doufá, o čem sní a co si přeje, čímž se deník liší od sbírky citátů či pracovních zápisů.⁵⁸ Od druhé poloviny 19. století se postupně opouští od reflexe objektivního dění okolo a do popředí se dostává subjektivní popisování pocitů jedince, který deník píše. I v této době byl „denník“, jak se mu tehdy říkalo, vnímán stejně, jako dnes: „Chronologicky řazené, zpravidla datované osobní záznamy pořizované v krátkých intervalech a bez časového odstupu“.⁵⁹ Deník se píše chronologicky a zpravidla má nadepsané datum nebo den v týdnu příslušného dne. Osobní deník patří spolu s memoáry a korespondencí do skupiny *ego dokumentů*, tedy pramen osobní povahy. Deník nebyl určen pro vydání a nepočítalo se, že by jej někdy četl zcela cizí člověk, byl určen jen jeho pisateli nebo jeho nejbližším a existuje tedy jistá hrozba, že texty zaznamenané v deníku mohou obsahovat ne zcela přesné a objektivní zaznamenání reality. Je ale důležitým pramenem natolik, že veškerá jeho možná úskalí jsme schopni brát v potaz a respektovat jej.⁶⁰

8.2.2 Dějiny deníků

Úplně první doklady o denících se datují do období perské říše a starověkého Říma. Deník jako takový se začíná formovat v období renesance, v českém prostředí se objevují ve druhé polovině 16. století.⁶¹ S nástupem osvícenství a s ním souvisejících změn v mentalitě lidí dochází k rozmachu deníkových zápisů, které byly dlouhá léta záležitostí převážně šlechtickou a vzdělaneckou.⁶² S érou osvícenství si lidé začínají více uvědomovat svou vlastní identitu a čas kolem sebe, v tomto období se deníky, nebo také „psaní o sobě“ objevuje u vyšších vrstev měšťanstva. Šlechta si do svých deníků zapisovala např. rozložení roku a rituály, které je v jeho průběhu provázely.

⁵⁷ LENDEROVÁ, Milena. *A ptáš se, knížko má*. Praha 2008, s. 15.

⁵⁸ LENDEROVÁ, Milena. *A ptáš se, knížko má*. Praha 2008, s. 16.

⁵⁹ MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha 2004, s. 98. ISBN: 80-7185-669-X

⁶⁰ LENDEROVÁ, Milena. *A ptáš se, knížko má*. Praha 2008, s. 17. ISBN 80-7254-956-1

⁶¹ MAŤA, Petr. Nejstarší české a moravské deníky. *Folia Historica Bohemica*. Roč. 9 (1998), č. 1, str. 121

⁶² LENDEROVÁ, Milena. *A ptáš se, knížko má*. Praha 2008, s. 17. ISBN 80-7254-956-1

Počátek 19. století a s ním spojená industrializace znamenají revoluci nejen ve vnímání času, ale i ke změnám ve psaní deníků. Změny byly celkem dvě, první byla taková, že si lidé nepsali do deníků jen faktické události a data, ale i své vlastní pocity, myšlenky a názory. Druhou změnou bylo to, kdo si deníky psal. Jejich autory nebyli jen šlechtici, učenci a vyšší vrstvy měšťanů, ale nyní již i „prostí“ lidé.

Co je ovšem onen impuls, který vede pisatele k založení deníku a pokračování v jeho zápisech? V mnohých případech zůstane důvod nezodpovězen a již jej nelze zpětně vypátrat. Ale pokud důvod známe, nejčastěji vznikl z potřeby zachytit běh času, ať už pro jeho autora, nebo jeho blízké či budoucí generace,⁶³ nebo si autor poznamenal to, s čím se nebylo možno svěřit nikomu jinému. U deníků cestovních, mezi které spadá i deník hraběte Kinského, je motivem jejich vzniku samotná cesta. Mimo tento „spouštěcí mechanismus“, který je klíčový pro vznik deníku, je nutno pro pisatele také splnit celkem pět podmínek. Jsou jimi vzdělání, fyzický i sociální prostor, vnitřní potřeba samotného záznamu, dostatek podnětů a všeobecný rozhled.⁶⁴

9. PŘEDSTAVENÍ ZEMÍ NAVŠTÍVENÝCH FRANTIŠKEM KINSKÝM

Aby bylo možné lépe pochopit význam této výpravy, je nutné si cestu Kinského tematicky rozdělit a jednotlivé sekce podrobně rozebrat. Z tohoto důvodu budu jednotlivě představovat veškeré aspekty cesty a odkazy na řešené situace ve Františkově korespondenci či dochovaných archiváliích.

9.1 *Situace v Egyptě*

Při druhé výpravě do Afriky, kam Kinský zavítal mezi lety 1906-1907, procestoval Egypt a Súdán. V tomto období se Egypt ocital pod britskou nadvládou. V zemi vládly nepokoje, korupce a splácení dluhů Ismaila Paši se zcela vymykalo kontrole. Ekonomická situace v zemi byla pod kontrolou příslušníků evropských bank, kterým vládce dlužil a následně byl sesazen

⁶³MÜCKE, Pavel. Deník je lovcem okamžiků aneb malá impresie nad deníky druhého zahraničního odboje. In LENDEROVÁ, Milena, KUBEŠ, Jiří (edd.). *Osobní deník a korespondence – snaha o prezentaci, autoreflexi nebo (proto) literární vyjádření?* Pardubice, 2004, s. 68 a 72. ISBN 80-7194-650-8

⁶⁴LENEROVÁ, Milena. *A ptáš se, knížko má.* Praha 2008, s. 49. ISBN 80-7254-956-1

Brity. Nahrazen byl Taufikem Pašou, který se pokusil zamezit rostoucí finanční krizi tím, že bude redukován počet mužů v armádě. Do čela lidu nespokojeného se situací panující v zemi se dostal Ahmed Urábí, jež si získal na svou stranu velkou část armády i prostého lidu. Urábímu se v létě roku 1881 povedlo na krátkou dobu chopit moci v Káhiře. Povstání bylo definitivně poraženo v bitvě u Tel-el-Kebíru v roce 1882. Urábí padl do zajetí a byl poslán do exilu do britské kolonie Cejlon⁶⁵.

Po této bitvě byl nucen chediv Taufík souhlasit s absolutní nadvládou britského impéria.⁶⁶ Moc nebyla v rukou chedíva ani egyptské vlády, ale britského generálního konzula, podléhajícího londýnské *Foreign Office*. Nejproslulejším z těchto konzulů, úřadující mezi lety 1883-1907 byl Sir Evelyn Baring, vystupující jako lord Cromer. Cromer již měl s Egyptem zkušenosti z období mezinárodní finanční kontroly⁶⁷. Měl charakter neomezeného despotického jedince hájícího pouze britské finanční zájmy. Jako generální konzul jmenoval Cromer vládu, měl oprávnění vydávat zákony a měl kontrolu nad zahraniční i domácí politikou Egypta⁶⁸. Britská správa plánovala zvýšit příjmy země zvýšením produkce bavlny, aby finančním ziskem zabránila prohlubování ekonomické krize. Hlavní centrum egyptské industrie bavlny se nacházelo ve městě Tanta, kterým Kinský projížděl na cestě do Káhiry.⁶⁹

Egyptské revoluční hnutí umocnil tzv. *Denshawai incident* ⁷⁰, ke kterému došlo 13. června 1906. Skupina britských důstojníků při lovu holubů poranila střelbou ženu jednoho z feláhů a zničila část pole. Místní zemědělci se s těmito důstojníky dostali do potyčky a následně je z polí vyhnali. Jeden z Britů při útěku zpět dostal úpal, kterému později podlehl. Jeho skon zapříčinil četné represe vůči místním feláhům, 52 zemědělců bylo zatčeno a čtyři byli odsouzeni k smrti a popraveni ⁷¹. V egyptské společnosti toto vyvolalo vlnu protestů a demonstrací, v jejichž důsledku byl lord Cromer na jaře 1907 odvolán ⁷². Kvůli tomuto incidentu byl v Egyptě dočasný zákaz importu veškerých zbraní, což se na výpravu Františka Kinského vztahovalo také, jelikož

⁶⁵ BAREŠ, Ladislav a kol. Dějiny Egypta. Nakladatelství lidové noviny 2009. s. 471. ISBN 978-80-7106-971-3

⁶⁶ KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky*. Vývoj kontinentů, regionů a států. Nakladatelství lidové noviny, 2012. s. 168-169. ISBN 978-80-7422-189-7

⁶⁷ BAREŠ, Ladislav a kol. Dějiny Egypta. Nakladatelství lidové noviny 2009. s. 466. ISBN 978-80-7422-189-7

⁶⁸ KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky*. Vývoj kontinentů, regionů a států. Nakladatelství lidové noviny, 2012. s. 168. ISBN 978-80-7422-189-7

⁶⁹ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 4. karton č. 16, inv. č. 256/2

⁷⁰ Menší vesnice nacházející se na deltě Nilu

⁷¹ BAREŠ, Ladislav a kol. Dějiny Egypta. Nakladatelství lidové noviny 2009. str. 474. ISBN 978-80-7106-971-3

⁷² Tamtéž.

s sebou vezl celkem 11 zbraní a na dvě tisícovky nábojů.⁷³ V důsledku embarga musel Kinský zažádat u káhirského konzula o tzv. *Pars*, což bylo speciální povolení pro držení zbraní.⁷⁴

9.2 Situace v Súdánu

Mezi lety 1885-1898 existovala na súdánském území Mahdího říše, který byla založena povstalcí během Mahdího povstání. Od roku 1822 byl Súdán pod egyptskou správou a stejně jako v Egyptě zde Britové prosazovali své zájmy a dosazovali britské občany do vyšších správních pozic. V tuto chvíli se zde objevilo hnutí bojující o obnovu samostatnosti Súdánu. Do čela povstání se postavil Muhammad Ahmad, vystupující pod pseudonymem *Al-Mahdí*⁷⁵. Během 80. let 19. století bylo povstalecké hnutí v plné síle a odpor vůči Evropské nadvládě započal nejen v Súdánu, ale i v sousedním Egyptě. Po Mahdího smrti a nástupu chalífy Abdalláha se říše začala postupně rozpadat, čemuž napomohlo embargo na dovoz potravin, které nařídili Britové a vnitřní rozpory mezi jednotlivými domorodými kmeny.

Sirdár egyptské armády Lord Horatio Kitchener⁷⁶ zahájil roku 1896 britsko-egyptskou expedici s cílem ovládnout celý Súdán⁷⁷. Armáda rapidně postupovala napříč zemí a během tažení zároveň budovala železniční trať, kterou výprava využívala k usnadnění přesunu armády a urychlení zásobování.

K rozhodujícímu střetu Lorda Kitchenera a říše došlo v září roku 1898 při bitvě o Ummdurmán, kdy bylo mahdistické vojsko britskými jednotkami zcela rozprášeno. Statut Súdánu byl rok po bitvě stanoven na britsko-egyptské kondominium, kdy si Britové odůvodňovali svůj nárok na zemi jejím znovudobytím. Veškerou moc v zemi převzal britský generální guvernér, jímž se nejprve stal právě Lord Kitchener.⁷⁸ V úřadu působil necelý rok, jelikož byl následně povolán do války v Jižní Africe. Ve funkci ho nahradil Sir Francis Reginald Wingate, který byl držitelem postu guvernéra do konce roku 1916. Wingate v Kordofánu

⁷³ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 4. karton č. 16, inv. č. 256/2

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ „Spasitel“

⁷⁶ Britský maršál a politik, proslavil se zejména tažením do Súdánu a porážkou Búrských vojsk. Za první světové války obsadil post ministra války a sklídl úspěch v náborové vojenské kampani za použití ikonického plakátu se zněním „*Vaše země vás potřebuje*“.

⁷⁷ NERAD, Filip. Lord Kitchener a britsko-búrská válka. In *Historický obzor*. Roč. 14 (12003), č. 3/4, str. 70-79. ISSN 1210-6097

⁷⁸ BAREŠ, Ladislav a kol. Dějiny Egypta. Nakladatelství lidové noviny 2009. str. 477. ISBN 978-80-7106-971-3

porazil poslední zbytky mahdistické armády, během jedné z bitev padl i chalífa Abdalláh. Britové podporovali také muslimský řád *chatmíja*, který byl konkurentem mahdistů s cílem mahdisty postavit do nejméně vhodné pozice.⁷⁹

10. POPIS PAMÁTEK NAVŠTÍVENÝCH FRANTIŠKEM KINSKÝM

10.1 Koncepce afrických a egyptských dějin

Od 19. století se začaly tvořit a vyvíjet hlavní koncepce dějin Afriky. V 18. století pod vlivem historika Leopolda von Rankeho panoval fakt, že Afričané „nemají své vlastní dějiny“. Tato myšlenka vyplývá z Rankeho tvrzení, že své dějiny mohou mít pouze ty národy, které zaznamenávají vývoj za pomoci písma, tyto národy označil za národy „historické“. V době, kdy navštívila Kinského výprava Afriku byl tento názor obecně přijímán. Dokazuje to i tvrzení historika Hermanna Westermanna (1875-1956), že jediné dějiny Afriky, které existují, jsou dějiny podrobování kontinentu vnějšími národy.⁸⁰ Toto tvrzení podporuje i „hamitská teorie“⁸¹, která předpokládá, že Afričané nejsou schopni vyššího stupně vývoje nebo historického pokroku a praví nositelé kultury v Africe jsou hamitští pastevcí či arabští obchodníci.⁸²

Pojetí dějin Egypta je ve srovnání s pojetím dějin zemí subsaharské Afriky zcela odlišné, jelikož se jedná o zemi s jednou z nejdéších souvislých historií světa. Spolu s Čínou a Mezopotámií patří mezi země, kde se vytvořil unikátní způsob grafického znázornění mluveného slova, kterým je písmo. Egypt se stejně jako jiné Africké země nevyhnul vlivům vnějších národů, pro své příhodné přírodní podmínky a blízkost nilského toku znamenaly nejen rozvoj zemědělství, ale také nájezdy řady cizích útočníků. Arabové byli nejvíce prominentní silou působící v Egyptě a byli to právě oni, jež vnesli do země arabsko-muslimskou podobu.⁸³

I přes vlivy vnějších národů a působení jiných náboženství a kultur si egyptský národ zachoval povědomí o svém původu a sepětí s fenoménem faraonismu⁸⁴, stejně jako přítomnost

⁷⁹ KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky*. Vývoj kontinentů, regionů a států. Nakladatelství lidové noviny, 2012. str. 14-16. ISBN 978-80-7422-189-7

⁸¹ Název má podle Hamitů, potomků Cháma, syna Noemova.

⁸² KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky*. Vývoj kontinentů, regionů a států. Nakladatelství lidové noviny, 2012. s. 13-16. ISBN 978-80-7422-189-7

⁸³ BAREŠ, Ladislav a kol. *Dějiny Egypta*. Nakladatelství lidové noviny 2009. s. 5-6. ISBN 978-80-7106-971-3

⁸⁴ Forma staroegyptské kultury

vlastní podoby křesťanství, která představuje pozůstalost řecko-římského období. Tento fakt je zaznamenán i v denících, kdy Kinský popisuje časté návštěvy křesťanských kostelů, které měly při každé mši bohatý zástup návštěvníků.⁸⁵

10.2 Popis památek navštívených Františkem Kinským

Druhá Kinského výprava byla o něco více zaměřena na turismus a návštěvy památek, než jeho první africké dobrodružství z přelomu let 1904-1905. Jako první navštívil Kinský v doprovodu hraběte Thurna⁸⁶ do pohoří Mokattam na jihovýchodním cípu Káhiry. Zde jsou situované hrobky chalífů a mamlúků. Celý komplex je poměrně rozsáhlý, začíná cestou přes údolí „Windmill hills“, za nimi se nachází hřbitov Qarafa, přezdívaný „Město mrtvých“. V Quarafě se zde honosné mastaby⁸⁷, sloužící jako místo posledního odpočinku urozených, i hroby měšťanů, které Kinský popisuje jako sarkofágy s oblými kameny položenými na stranách. Zesnulí lidé z nižších vrstev jsou pohřbeni o kus dále, přímo v poušti a namísto náhrobku mají u hlavy položen jediný kámen, namířeným směrem k Mekce. Dále zde navštívil hrobku sultána Barkuka, který pocházel z otroctví a chopil se moci roku 1382 a založil tímto dynastií čerkeských mamlúků. Následně se vrátil zpět k vozu a vyrazil na druhý nejvýznamnější monument, mešitu a hrobku sultána Qaitbaye, posledního vládce mamlúckých sultánů vládnoucího mezi lety 1468-1496, který se snažil ubránit nezávislost svého království před Turky, stal se ovšem obětí zrady svých emírů. Vstup do této mešity byl udělen pouze návštěvníkům s povolením a vchod byl vždy přísně hlídán. Mešita byla bohatě zdobena a osvětlena žlutým světlem, hroby sultána a jeho čtyř žen byly obehnány zábradlím a není možno se dostat do jejich přímé blízkosti.⁸⁸ Dalším z významných míst, které navštívil je bývalá hlavní brána Bab-el-Balzab, která je s městem Káhirou spojena sítí úzkých dlážděných uliček. V této uličce nařídil panovník Mohamed Alí popravu nepohodlných v roce 1811, kdy skupinu nejdříve pozval do citadely na hostinu a jakmile se nashromáždili v průchodu, byla na ně zahájena palba střelců ukrytých v oknech sousedících domů. Jen jediný muž uprchl a přežil, nesl jméno Amin

⁸⁵ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 5. karton č. 16, inv. č. 256/2, SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 10. karton č. 16, inv. č. 256/2

⁸⁶ Celé jméno šlechtice není specifikováno v žádném archivním záznamu či literatuře. S největší pravděpodobností se ale může jednat o Alexandra Jana z Thurn-Taxisu (1. 12. 1902 – 21. 7. 1939) který pocházel z Loučně.

⁸⁷ Jedná se o nadzemní cihlovou stavbu, sloužící k ukládání zesnulých. Tento typ hrobky se poprvé objevil během období vlády Nakády II. (3400 př. n. l.)

⁸⁸ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 6. karton č. 16, inv. č. 256/2

Bai. Vrhel se přes zídku bašty a na svém koni seskočil do příkopu. Ještě do dob Kinského cesty se na zdi nacházel otisk podkovy, nesoucí vzpomínku na tento čin.⁸⁹

Nejvýznamnější památkou, kterou Kinský navštívil, byl komplex pyramid v Gíze. Kinský, který spatřil pyramidy poprvé v životě a popisuje je jako „*Majestátné a prastaré velikány hodné nejvyšší úcty, vedle kterých i naše nejstarší pamětihodnosti vypadají jako pouhá dětská hra.*“⁹⁰ *V náhorní plošině uprostřed pouště, nedaleko Města mrtvých se nachází strážce veškerých hrobek, Sfinga. Tichá a nepoddajná, se záhadným úsměvem, která odolala písečným bouřím i lidským dotekům, jež se ji pokusily pohrbit nebo zcela zničit, nepodařilo se jim sebrat Sfinze její korunu. V roce 1380 zažila Sfinga extenzivní újmu ze strany Mamlúků, kteří ji používali jako terč při tréninku lukostřelby.*⁹¹ *Kinský s obdivem rozjímá nad lidským bytím a nad tím, jak je pro Sfingu lidský život, který střeží srovnatelný se životem jepice*⁹².

Poslední pamětihodností, kterou Kinský a Thurn navštívili, bylo slavné káhirské muzeum, které bylo necelé tři roky před výpravou přesunuto z Gízkého paláce do zcela nové budovy vystavěné v řecko-římském stylu. V hlavní síni muzea se dále nacházela dvojice sarkofágů dovezených z pyramidy v Dáhšúru a jedno z nejstarších a nejproslulejších uměleckých děl Egypta vůbec, známé jako „*Seheeh-el-Beled*“⁹³, nebo též „*Kaaper*“. Dílo ztvárňuje korpulentní postavu zahalenou bederní rouškou s berlí v ruce. Kinského velice zaujala expozice v prvním poschodí, která byla věnována mumiím panovníků, dle jeho slov je až neuvěřitelné, jak se díla podobala tehdejšímu modernímu umění a bylo pro něj chvílemi i těžké uvěřit, že má před sebou kousky staré tisíce let. V síni se nacházely sarkofágy s ostatky Sekenenreho II.⁹⁴, který vedl boj proti kmenu Hyksósů⁹⁵, zakladatele Nového Království Amenhotep III.,⁹⁶ který nechal vztyčit

⁸⁹ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 6. karton č. 16, inv. č. 256/2

⁹⁰ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 7. karton č. 16, inv. č. 256/2

⁹¹ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 9. karton č. 16, inv. č. 256/2

⁹² Tamtéž

⁹³ Jedná se o podobiznu egyptského písaře a kněze, který žil mezi 4. a 5. dynastií (26. století př. n. l.). Artefakt byl objeven Augustem Franciséem Mariettem v mastabě v Sakkáské metropoli severně od Džoserovy pyramidy.

⁹⁴ Faraon 17. dynastie disponující přídomkem „Statečný“ („Tao“), který vládl v období 1560 př. n. l. na území Horního Egypta, jelikož v této časové periodě byl Dolní Egypt podřízen nadvládě Hyksósů.

⁹⁵ Semitské kmeny, jež pronikly na egyptské území v 17. století př. n. l. z území dnešní Palestiny a Libanonu.

⁹⁶ Panovník pocházející z 18. dynastie, jehož vláda je datována do období mezi lety 1390-1353 př. n. l., byl synem rodičů Thutmose IV. a Mutenwyi, dcery krále Artatama I., vládce království Mitanni v severní oblasti Mezopotámie.

Memnónův kolos⁹⁷, Thutmose III⁹⁸., který dobyl oblast dnešní Sýrie, Sethi I.⁹⁹, první přemožitel kmene Hittitů¹⁰⁰ a v neposlední řadě jeden z nejznámějších egyptských vládců, Ramesse II. Veliký.

Vedle Ramesse II. je vystavena i mumie jeho syna, faraona Merenptaha, o kterém se Kinský domnívá, že se jedná o Faraona Exodu. Skutečnou identitu je obtížné panovníkovi přiřadit, jelikož je v dílech nazýván pouze titulem. Dle dobového zasazení se může jednat o panovníky vládnoucí mezi lety 1815-1186 př. n. l. Kinský se osobně přiklání, že se jedná o syna Ramesse II. a popisuje, jak osud Merenptaha zpečetily vody Rudého moře, jež se uzavřely díky Božskému zásahu. „*Hledí mi do očí stejně, jako před staletími Mojžíš, do očí, které spatřily zázračné hady i ohnivé sloupy prostupující noční oblohou.*“¹⁰¹ Popisuje Kinský.

Mezi nejpopulárnější destinaci návštěvníků „země faraónů“ byly pyramidy v Gíze. K nim se mohli cestovatelé dostat kočárem, na hřbetech oslů či velbloudů nebo elektrickou tramvají přes most Quasar-el-Nil¹⁰². Kinský v doprovodu hraběte Thurna se do Gízy vydal právě tramvajovou linkou, ve které je první vůz rezervován pro cestující z Evropy jako první třída, druhý patří Arabům. Zajímavostí je, že cizincům není umožněno se tramvají dopravovat uvnitř městského centra, nastoupit do ní mohou až na předměstí.¹⁰³ Po cestě tramvají se návštěvníci mohli vydat na vrchol pyramid, prohlédnout si Cheopsovu pohřební síň a kochat se Sfingou. Mimo Františka Kinského navštívili vrchol monumentu i Karel IV. Schwarzenberg a František Ferdinand d'Este.¹⁰⁴

⁹⁷ Dvojice masivních soch faraona Amenhotepa III., zdobící vchod do chrámu faraona, který patří k největším v luxorské metropoli.

⁹⁸ Panovník 18. dynastie, panujícího mezi lety 1479-1425 př. n. l., ve 22. roku vlády zahájil bitevní kampaň na Blízkém východě, kterou každoročně opakoval.

⁹⁹ Panovník 19. dynastie, známý pro své válečné výpravy proti Chetitům a obnovení mocenského postavení Egypta v Syropalestinské oblasti a navázání obchodních vztahů s Levantou.

¹⁰⁰ Indoevropský kmen, pocházející z oblastí okolo Černého moře, jež se usadil v oblasti dnešního Turecka během druhého tisíciletí př. n. l.

¹⁰¹ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907). dopis č. 12.* karton č. 16, inv. č. 256/2

¹⁰² VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie.* Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 48. ISBN 978-80-7480-103-7

¹⁰³ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907). dopis č. 11.* karton č. 16, inv. č. 256/2

¹⁰⁴ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie.* Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 48. ISBN 978-80-7480-103-7

Z obsáhlého popisu pamětihodností a egyptských dějin je patrné, že Kinský bral historii velice vážně a nenechal si ujít jedinou příležitost se dozvědět co nejvíce. Návštěvy jakýchkoli míst spjatých s bohatou historií Egypta v dopisech vždy silně prožívá a jako kdyby při samotném psaní je navštívil v duch ještě jednou. Své zážitky píše místy trochu chaoticky, jako kdyby nechtěl vynechat sebemenší detail. Návštěvy památek a popisy společenských akcí a volnočasových aktivit tvoří největší část deníkových záznamů, což vytváří kontrast v porovnání s jeho předešlou cestou do Afriky mezi lety 1904-1905, která byla věnována především loveckým kratochvílím.

11. CESTA DO AFRIKY

Cesty na africký kontinent probíhaly nejčastěji cestou vlakem do velkých evropských přístavů, odkud směřovaly cesty lodní dopravou přes středozemní moře. Nejčastějšími destinacemi se stal Súdán a Keňa. Cesty do nitra Afriky byly dvojího typu, jelikož v případě, že výprava měla namířeno do Súdánu, vedla první možnost cesty přes Suezský průplav do Súdánu přímo a možnost druhá varianta byla skrze vnitrozemí.¹⁰⁵ Při výpravách do Afriky měl Kinský možnost vyzkoušet obě varianty cesty. Dle korespondence 28. prosince 1906 vyplul z Terstu a směřoval do Brindisi a poté do Alexandrie. Tato cesta trvala na počátku 20. století průměrně pět dní.¹⁰⁶

Z korespondence mezi Kinským a jeho matkou, Žofíí Mensdorf Pouilly (1845-1909) se dozvídáme popis cesty velmi detailně a v mnoha případech popisuje události z hodiny na hodinu. V prvním dopise, psaném 28. prosince 1906 se Kinský zmiňuje o cestě směrem do Chocně, popisuje teplotu, že nebyla obzvlášť zima přesto, že lehce sněžilo. Do Vídně cestoval Kinský sám a popisuje nefunkční vlakové topení, kvůli kterému trochu promrzl. Poté, co dorazil do Vídně a ubytoval se se setkává s Heinrichem z Lichtenštejna. Když následujícího dne ráno dorazil na vlakové nádraží, tak svým oděvem upoutával jistou pozornost, zmiňuje se o svém nadměrně vysokém klobouku a pestrobarevném vycházkovém kabátě. Cestu z Vídně do Štýrského Hradce si četl a následně požádal průvodčího, aby ho vzbudil půl hodiny před cílovou zastávkou: Terstem, kam měli dorazit v půl sedmé ráno. Během cesty se několikrát probudil a měl pocit, že vlak stojí na místě. Tomuto domnění ale nevěnoval příliš velkou pozornost. Ráno

¹⁰⁵ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 41. ISBN 978-80-7480-103-7

¹⁰⁶ Tamtéž

ho probudily první sluneční paprsky a poté, co se podíval na hodinky tak zjistil, že je už dávno po osmé. Podíval se z okna a vlak stále pomalu jel zasněženou krajinou. Zeptal se průvodčího, kde jsou a dozvěděl se, že nejsou zatím ani v polovině trasy, jelikož v noci uvízli ve sněhu poblíž Villachu na necelé tři hodiny. Do Terstu tedy dorazí po sedmé hodině večerní. Odtud vyrazil rovnou do přístavu, kde se měl nalodit na loď Cleopatra, sesterskou loď Bohemie, se kterou se vracel ze své první africké cesty. Z Terstu do Afriky vyplouvaly nejčastěji parníky rakouské společnosti Lloyd.

Osazenstvo zaoceánských parníků tvořili nejčastěji lidé směřující do afrických končin za účelem pracovních povinností, obchodu, či turismu a lovu. Cestující byli z nejrůznějších koutů světa, ale největší část zastupovali Britové a Němci. Lodě připomínaly plující hotel, poskytující movitým cestujícím luxus a největší možný komfort, včetně plně zařízených pokojů s vlastní koupelnou, pestrý výběr společenských akcí, salonů a rozsáhlou jídelnu, kde se při společných večeřích často navazovaly nové kontakty. Sám Kinský se na cestě seznámil s madam Pittnerovou, manželkou jednoho ze zaměstnanců cestovní společnosti Lloyd, která zde byla se svými 2 dcerami.

Flotta del Lloyd Austriaco

Nome del piroscafo	Tonn. di Regist. Brutto	Cavalli indicati	N. dei letti	
			I Cl.	II Cl.
I. Ad elice.				
1. Trieste	5095	3200	—	50
2. Marq. Bacquehem	4409	2800	—	40
3. Vindobona	4351	2800	—	40
4. Gisela	4253	2800	—	20
5. Maria Valerie . .	4235	2800	—	20
6. Imperatrix	4194	4400	89	24
7. Imperator	4119	4000	89	24
8. Cleopatra	4070	5000	82	40
9. Semiramis	4017	5000	82	40
10. Habsburg	4014	5000	82	40
11. Bohemia	4000	5300	120	40
12. Poseidon	3878	3147	80	40
13. Amphitrite	3820	3147	80	40
14. Moravia	3504	1553	—	12
15. Elektra	3185	1990	66	20
16. Maria Teresa . .	3042	1990	66	20
17. Melpomene	2968	1508	—	17
18. Orion	2841	1732	40	21
19. Pandora	2708	1470	36	20
20. Medusa	2706	1470	—	28
21. Berenice	2618	1684	42	20

— 38 —

Obr. č. 1 – seznam vybraných lodí společnosti Lloyd, obsahující informace o lodích Cleopatra a Bohemia. V prvním sloupci je uvedeno jméno lodí, ve druhém hrubý výtlač, ve třetím přibližná koňská síla a ve čtvrtém počet lůžek.

Obr. č. 2 – hala káhirského hotelu Shepherd, kde byl Kinský během pobytu ve městě ubytován.

Dlouhý pobyt na moři se většinou neobešel bez problémů, cestujícím zneprjemňovaly plavbu bouře a silné poryvy větru. Kinského postihl 29. prosince na cestě silný vítr sirocco,¹⁰⁷ kvůli kterému musely být veškerá okna překryta pláty bavlny kvůli bezpečnosti cestujících. Po týdnu cesty dorazil Kinský do Káhiry, kde měl zarezervovaná místa v hotelu Shepherd, situovaného uprostřed nejrušnější ulice v evropské části města jménem Sharia Kamel, založeném Samuelem Shepherdem roku 1841. Opravdové kouzlo Orientu mohli cestovatelé spatřit ve čtvrti Muski, která patří mezi nejrušnější v celé Káhiře a je proslulá svými trhy, vyhlášeném bazarovém obchodu Chan Kalil.¹⁰⁸ Mezi stánky procházejí bohatí kupci v galábíích a šarifové, potomci proroka, kteří nosí charakteristický bílý turban. Zajímavostí na

¹⁰⁷ Známý také jako „Jugo“, je druh silného jihovýchodního povětří vanoucího ve středomoří a v severní Africe

¹⁰⁸ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BANYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTĚOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 46. ISBN 978-80-7480-103-7

tomto tržišti je, že chodci mají ve zvyku ustoupit v cestě povozům, které tudy projíždí a často chodci zapředou rozhovor s kočím.¹⁰⁹

Po několikadenním pobytu v Káhiře obvykle následovala třítýdenní plavba po Nilu, vedoucí přes chrám Abú Simbel a území Núbie, směřující do Asuánu a Vádí Halfy. Během plavby se konaly pravidelné zastávky, aby mohli si mohli cestující prohlédnout památky na břehu řeky a blízkém vnitrozemí.¹¹⁰ Kinský se stejně jako Johann Pálaffy, Johann Josef Herberstein nebo Adolf Schwarzenberg vydal hlouběji do afrického vnitrozemí. Anglo-egyptský Súdán se stal v průběhu let populární loveckou destinací kvůli své významné poloze.¹¹¹ Kinský se svým doprovodem vydal 3. ledna 1907 na vlak směřující do hlavního města Súdánu. Kinský popisuje vagóny ve kterých jeli jako velmi nuzné vozy druhé třídy, které bývají k vidění v Evropě, ovšem tyto byly ještě více zastaralé a opotřebované, v kupé nebylo skoro žádné světlo a prostor k ulehnutí byl velice stísněný, a pro slabé odpružení kol a kamenně tvrdé vzpěry byl pokus o usnutí pro cestující vskutku obtížný úkol. S Thurnem se shodli, že pokud by při volbě dopravy měli na vybranou, raději jeli vlaky, které jsou běžně užívány na trase *North Western State railway*¹¹², což dle Kinského vskutku svědčí o nedostatečném komfortu, který při jízdě pocítili¹¹³.

¹⁰⁹ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 5. karton č. 16, inv. č. 256/2

¹¹⁰ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 48. ISBN 978-80-7480-103-7

¹¹¹ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 49. ISBN 978-80-7480-103-7

¹¹² Železniční trasa, která vznikla spojením společností *Scinde Railway* (trasa mezi Dillí a Karáči), *Indus Steam Flotilla* (trasa Pěšáváru do Karáči) a *Delhi Railway*

¹¹³ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 4. karton č. 16, inv. č. 256/2

Obr. č. 3 – druh vagónů, kterým se Kinského výprava dopravila do Chartúmu

12. ANALÝZA LOVECKÝCH DNŮ

Důvod a podstata druhé Kinského cesty se nelišily od důvodu jeho předchozí cesty z přelomu let 1905-1906 a to bylo si znovu zopakovat dobrodružství plné adrenalinu v zemi daleko od domova. Další možná motivace na cesty právě do Afriky je místní specifická fauna, která je pro regiony na „Černém kontinentu“ endemická. Mnoho šlechticů bylo okouzleno představou ulovení tzv. „Velké pětky“, do které patřil slon, lev, nosorožce, levhart a buvol. Skolení těchto zvířat bylo nejen důkazem obratnosti a výdrže, ale také pozůstalá trofej, která byla po úspěšném ulovení šlechticem odvezena zpět do vlasti a sloužila jako připomínka loveckého úspěchu.

Výpravy za účelem lovu konkrétně do Súdánu obvykle trvaly několik týdnů, špatně přístupný terén a přítomnost mnohdy nebezpečné zvěře si vyžadovaly vedení profesionálním loveckým průvodcem znalých místních poměrů. Své služby zde proto začali nabízet tzv. „white hunters“, neboli bílí lovci. Tito jedinci byli rekrutováni z řad Evropanů dlouhodobě usdlých na africkém území, kteří se živili nejprve sběrem přírodních materiálů, odchytem zvířat a prodejem slonoviny. Spolupracovali také se zoologickými zahradami a získávali vycpaniny a lihové preparáty pro muzea a vědecká pracoviště. Na počátku 20. století mnoho profesionálních lovců začalo působit v pozicích pracovníků nebo úředníků Úřadu pro ochranu zvěře sídlícího v Chartúmu. Na tomto pracovišti se zabývali kontrolou a regulací stavu zvěře, vydáváním a ověřováním platnosti loveckých licencí a kontrolovali dodržování pravidel lovu ve vyhrazených oblastech. Jedním z nejznámějších pracovníků byl Rudolf Carl von Slatin (1857-1932), později známý také jako „Slatin Paša“, který vykonával funkci generálního inspektora Súdánu od roku 1900 do začátku první světové války. Jeho služeb využil kromě Františka Kinského i Vincenc Auersperg s Friedrichem Thun-Hohensteinem, kteří zavítali do Súdánu ve stejném roce jako Kinský.¹¹⁴

První Kinského zkušenost s lovem africké zvěře byla při jeho předchozí výpravě na přelomu let 1904-1905, při které navštívil země Protektorátu Východní Afriky. Zcela první kořist se

¹¹⁴ VŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTEOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s.49-50. ISBN 978-80-7480-103-7

Kinskému povedlo ulovit ihned po příjezdu na vlakovou stanici Simba v lednu 1905, když si výprava vybalovala své věci z vlaku, zahlédl Kinský menší stádo buvolců stepních. Bez zaváhání Kinský vystřelil a jednoho kopytníka skolil.¹¹⁵ Z deníkových zápisků se můžeme dozvědět, že Kinský nejvíce toužil skolit nosorožce, o což se poprvé pokusil 16. ledna 1905. Když po celé odpoledni stráveném v horké stepi jednoho spatřil, nemohl být více nadšen. Jelikož se ale nacházeli v části krajiny bez stromů a keřů, mohl nosorožec lovice kdykoli spatřit a dát se na útěk. Kinský se přiblížil na necelých 50 metrů a vystřelil. Nosorožce to nijak příliš nezranilo a bleskurychle se otočil a utíkal od lovů pryč přes otevřenou step. Zoufalý Kinský se svými průvodci mu byli několik hodin na stopě ale nepodařilo se jim nosorožce vypátrat a byli nuceni se vrátit zpět do tábora. Další dva dny byl Kinský podrážděný a ve svém deníku i korespondenci se nechává slyšet, že proklíná nosorožce, Afriku, cestování i svět obecně.¹¹⁶

Zklamání z loveckého neúspěchu vypovídá o vztahu Kinského k ulovené zvěři. Jeho nálada se zdá být závislá na počtu a zdatnosti ulovené zvěře a prvotní nadšení z úspěšného skolení může být během několika vteřin vystřídáno rozhořčením v případě, že zjistí, že neulovil statný kus. Jeho vztah k životu místní zvěře je obzvláště patrný na zápisku ze 17. ledna 1905, kdy se vydal na „*Pirsch*“, tedy lovecký výlet, kde Kinský v doprovodu shikariho¹¹⁷ Abderrahmana¹¹⁸ byl na stopě stádům vodušek, buvolů a antilop. Když se mu podařilo střílet samce antilopy Kudu, barvitě popisuje nesmírnou radost z úlovku.¹¹⁹

Druhá výprava byla dle dochovaných dokumentů mnohem více turistického charakteru než loveckého. V korespondenci se Kinský poprvé zmiňuje o lovu v dopise ze 4. února. Zápisek je velice strohý a obsahuje pouze kusé informace o tom, kolik jednotlivých kusů v danou chvíli ulovil a konkrétně se jednalo o tři antilopy koňské, jednu vodušku, jedno prase bradavičnaté, jednoho buvolce a šest gazel.¹²⁰

¹¹⁵SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Deník z cesty do Afriky (leden-únor 1905)*, dopis č. 10. inv. č. 356, rkp. 12, karton č. 18.

¹¹⁶SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Deník z cesty do Afriky (leden-únor 1905)*, dopis č. 11. inv. č. 356, rkp. 12, karton č. 18.

¹¹⁷Též „průvodce“, jedná se o člověka znalého místní řeči, flóry a fauny.

¹¹⁸Muž zaměstnaný Richardem F. Huebnerem, který byl vedoucím karavany při první Kinského výpravě do Afriky

¹¹⁹SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Deník z cesty do Afriky (leden-únor 1905)*, dopis č. 11, inv. č. 356, rkp. 12, karton č. 18.

¹²⁰SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*, záznam ze 4. 2. 1906. karton č. 16, inv. č. 256/2

12.1 Regulace lovu zvěře na africkém území

Na rozdíl od Egypta byl Súdán, kde Kinský lovil, omezen vládními regulativy, jejichž cílem byla kontrola početních stavů zvěře a jejich ochrana. Lovecké licence byly rozděleny podle geografického členění země a lovná zvěř spadala do kategorií podle stupně ochrany.¹²¹ František Kinský při své první cestě vystřelil skoro na každé zvíře, na které upřel zrak a je více než pravděpodobné, že většina šlechticů v Africe lovila v podobné intenzitě. Docházelo tedy na kontinentu k významným úbytkům ve zvířecí populaci, proto bylo dle místních úřadů rozhodnuto o zavedení zákonů ohledně regulace a odchytu živočichů. Po příjezdu do protektorátu východní Afriky obdržel Kinský brožuru *Game Regulations 1900-1903*¹²², která obsahovala veškeré informace k lovu, odchytu a rozdělení zvěře vyskytující se v regionu. Druhy zvěře jsou v brožuře rozděleny do jednotlivých seznamů a na každý seznam zvěře se aplikovaly jiná pravidla. Osoby, které nedisponovaly speciálním povolením k lovu nesměly lovit, skolit či odchytit žádné ze zvířat uvedených v prvním seznamu, kam patří například žirafy, zebry, buvoli, supi či sovy. Zvěř z druhého seznamu se nesmí lovit, usmrtit či odchytit v případě, že se jedná o mládě nebo samici doprovázenou mláďaty. Ve třetím a čtvrtém seznamu je k vybraným druhům zvěře předepsán povolený počet kusů, které smí být uloveny, pokud by tento počet byl překročen, čekala by lovcé odpovídající pokuta. Každý lovec měl také povinnost vést pečlivé záznamy o ulovené zvěři, včetně jejich pohlaví, data a lokality ulovení.¹²³

Kinský měl do své africké výpravy zkušenosti s lovem pouze na evropském území, které se od toho afrického velmi lišilo. Pro lovce se jednalo o zkoušku trpělivosti, pokud byl šlechtic na lovu v afrických končinách, musel být připraven na vysoké teploty a celé hodiny strávené pronásledování zvěře formou plížení. Na konci prvního loveckého dne kvůli kombinaci horka, celém dni stráveném na prudkém slunci, nedostatku vody a fyzickému zatížení Kinský zkolaboval vyčerpáním.¹²⁴ I terén je v africkém prostředí odlišný od Evropy, místo lesů se zde

¹²¹ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 50. ISBN 978-80-7480-103-7

¹²² SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských, Lovecká výprava Františka Kinského do Afriky, *Game regulations 1900-1903*, inv. č. 357.

¹²³ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 51. ISBN 978-80-7480-103-7

¹²⁴ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Popis cesty do Egypta a Súdánu 1906-1907, dopis č. 10*. karton č. 19, inv. č. 358, rkp. 13

nacházely stepi a savany s místy, kde se nebylo kde schovat a na otevřeném prostoru byli lovci snadno zpozorováni a zvěř jim mohla uprchnout.

12.2 Způsoby lovu

Během výpravy využil Kinský hned několik metod lovu, nejčastěji užívaným bylo stopování. Tento způsob ovšem trval dlouhou dobu, kterou museli lovci strávit na prudkém slunci a nezaručoval zdárné ulovení zvěře. Způsoby lovu se měnily podle druhu zvěře, kterou bylo cílem ulovit. Antilopy, zebry a gazely se většinou lovily metodou tzv. šoulačky, když byla kořist na dohled, sesedl lovec z jízdního zvířete a připlížil se, aby byl v dostřelové vzdálenosti. Pokud se zvíře ukryvalo v houštině nebo vysoké trávě, shikariové se pustili do naháňky. Na slony, nosorožce a buvoly vyčkávali lovci u napajedel, nebo za nimi vysílali stopaře. Na velké kočkovité šelmy lovci vyčkávali v noci u vnaidel a byli skryti na improvizovaném posedu ve větvích stromů.¹²⁵ Další metody byly pomocí nahánění a ohně, kdy za asistence shikariů byla zapálena část buše ve směru foukání větru a lovci se umístili proti směru. Shikariové se následně umístili na strany a dělali hluk, aby se naháněná zvěř nerozprchla do stran, ale udržovala běh rovným směrem a vběhla střelcům přímo na mušku.¹²⁶ Zvěř se také lovcům jen zřídka kdy podařilo usmrtit hned první vystřelenou ranou, nejčastěji byla trofej ulovena tak, že první rána ji poranila a zahнала na útěk, následně byla Kinským pronásledována a usmrcena až po dvou až třech dalších ranách. V některých případech byla zvěř pouze postřelena a ponechána svému osudu, což je zmíněno v dopise z 21. února 1905, kde Kinský při cestě na mule zpět do tábora ze sedla střelil jednu z mnoha perliček, které se kolem něj mýjely a nechal ji na místě. O chvíli později byl jedním ze shikariů upozorněn na přítomnost stáda impal, ze kterého se Kinskému povedlo jedno zvíře střelit do hrudi. Dále ji ale již nepronásledoval ani za ní neposlal žádného z ostatních shikariů.¹²⁷

¹²⁵ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 58. ISBN 978-80-7480-103-7

¹²⁶ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Popis cesty do Afriky Johanna Nepomuka Pálffyho*. karton č. 18, inv. č. 355

¹²⁷ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Popis cesty do Egypta a Súdánu 1906-1907, dopis č. 14*. karton č. 19, inv. č. 358, rkp 13

12.3 Lovecká výbava a zbraně

Vybavení cestujících se skládalo z osobních věcí, oděvů doporučených v itineráři cestovních příruček, zbraní a specializovaného venkovního vybavení. Poslední dvě zmíněné věci byly často zakoupeny nebo vypůjčeny na místě. V případě převozu vlastních zbraní museli mít cestovatelé speciální povolení k dovozu od válečného úřadu. Zároveň museli dodat jejich soupis včetně popisu a čestného prohlášení, že zbraně budou použity pouze pro soukromé účely. Jelikož vláda držela monopol na střelný prach a náboje, bylo nutné získat povolení i k dovozu munice.¹²⁸ Kvůli usnadnění přepravy si účastníci loveckých výprav převáželi své věci v plechových či dřevěných bednách poskytnutých organizátorem přepravy, které byly signovány.¹²⁹ Kinský si několik věcí k výpravě též zakoupil až na africkém území. Po příjezdu do Káhiry se v doprovodu hraběte Thurna vydal do městského centra, aby se zastavili v obchodě *Walker & Meimarchi Ltd.*, kde si objednali velkou moskytiéru, kterou Thurnovi doporučil Dr. Grote, který byl na expedici proti proudu Nilu společně s Rudolfem Salmem během Thurnovy výpravy do Súdánu. Daná moskytiéra měla být natolik velká, aby se pod ni bez problémů vměstnal stůl s židlemi. Rudolf Salm jim doporučil vhodnou obuv, označenou termínem „*Mosquito boots*“¹³⁰, jelikož druh tohoto hmyzu vyskytující se v povodí Nilu je velmi invazivní a je nutno se proti němu chránit.¹³¹

Kinský v průběhu korespondence upřesňuje, že střelné zbraně a munici si vezl s sebou, zmiňuje se o celkovém počtu jedenácti zbraní a dvou tisícovek nábojů. Dvě ze zbraní zmínil i jmenovitě v korespondenci z výpravy na přelomu let 1905-1906, jedná se o zbraně použité při lovu stáda antilop Kudu. Jednalo se o pušku Mannlicher–Schönauer 1903 a Blunderbuss, což byl předchůdce brokovnice s křesadlovým zámkem.

13. ANALÝZA NELOVECKÝCH DNŮ

Během afrických výprav nestrávil František Kinský veškerý čas lovem, od stopování a nahánění zvěře si čas od času dopřával odpočinek. Tento volný čas trávil z velké části psaním

¹²⁸ VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. s. 44. ISBN 978-80-7480-103-7

¹²⁹ SLABOVÁ, Markéta. Čtení fotografií na příkladu fotografického materiálu z mobiliárního fondu Státního zámku Březnice. In: *Zpráva památkové péče*, 76, č. 1, Praha 2016. s. 68-69. ISSN 1210-5538.

¹³⁰ SOA Zámrsrk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 11. karton č. 16, inv. č. 256/2

¹³¹ tamtéž

korespondence a zapisováním do svých osobních deníků Během první výpravy zažíval velký klimatický šok z horkého počasí a strávil několik dní v klidovém režimu. První zásah byl úpal, který dostal důsledkem dlouhého času stráveného na přímém slunci a nedostatku tekutin při stopování zvěře. V jednom z dopisů se zmiňuje o malé gumové láhvi s čajem, kterou nosil u sebe. Popisuje, že i když byl čaj nevýrazný a měl pachů gummy, chutnal mu jako to nejlepší šampaňské.¹³² Vysoké teploty byly někdy příliš i na shikarie, což Kinský ve svých denících popisuje. V následku úpalu Kinského začaly sužovat i bolesti na hrudníku, na které se pokoušel nejdříve nedbat a vyrazit i přes to na lov. Následujícího dne byly bolesti natolik silné, že se musel vrátit zpět do tábora. Postižené místo postupně získávalo narudlou barvu a podobalo se popálenině. Od vůdce výpravy dostal jodoformovou mast a na zanícená místa pokládal obklady. Po dvou dnech strávených v klidovém režimu bolesti začaly ustupovat a Kinský se vrátil k loveckým aktivitám, když byl o několik dní později jedním ze shikariů informován o spatření stáda žiraf nedaleko od tábora.

Úpal nebyla jediná nebezpečná překážka, která Kinského při první výpravě potkala. Mezi nejčastější hrozby pro cestovatele v tropických končinách patří podráždění a zanícení očí, střevní a žaludeční potíže, bakteriální onemocnění známé jako úplavice. Mezi nejnebezpečnější onemocnění patří žlutá zimnice a jí příbuzná malárie, která je se zeměmi subsaharské Afriky spojena. Nakaženému jedinci se v průběhu nemoci postupně rozpadají červené krvinky, což vede k anémii a následné hromadění hemoglobinu zvětšuje slezinu. Malárie si vyžádala již stovky tisíc obětí a byla jednou z překážek kolonizátorů v Africe. Hrozbou zůstává i nadále, v roce 2020 bylo dle informací WHO léčeno přes dva miliony pacientů nakažených touto chorobou. Až 90 % obětí pochází z území Afriky, ale onemocnění lze nalézt i v jiných tropických končinách v jihovýchodní Asii.

Třicátého ledna se Kinského teplota prudce zvýšila a upoutala jej opět na lůžko. Vysokou horečku se snažil snížit dávkami chininu a pitím citrónové šťávy, aby se co nejvíce potil. Horečka stoupala s každou hodinou, dosahujíc 41,6 °C, a tak byl kočárem převezen do centra Nairobi. Za pomoci lékaře a Pálffyho se zcela zesláblý Kinský ocitl v hotelu Norfolk v péči euroasijského doktora. Zde mu byla podána injekce morfia, která dokázala horečku eliminovat.¹³³

¹³²Inv. Č. 356 Deník z cesty do Afriky (leden–únor 1905), kar. 18 ve formě dopisů rkp. 12, dopis č. 14

¹³³ Inv. Č. 356 Deník z cesty do Afriky (leden–únor 1905), kar. 18 ve formě dopisů rkp. 12, dopis č. 15

13.1 Společenské akce

Život lidí je charakterizován potřebou rozptýlit každodenní rytmus a vymanit se z područí rutiny. Samotná cesta do Afriky byl pro Kinského prostředek k narušení této rutiny. Dny, které nestrávil na lovu při druhé výpravě Kinský trávil cestováním po památkách a společenským životem. O vztahu Františka Kinského k trávení času ve společnosti vypovídá i jeho ochota odložit cestu z Káhiry do Chartúmu a upravit pořadí návštěv významných pamětihodností, včetně zříceniny Vesetu a hrobek v Luxoru, jelikož se ve stejný čas měla konat slavnostní večere v místním káhirském hotelu.¹³⁴ Během této události se Kinský setkal s mnoha známými i zcela novými lidmi. Většina návštěvníků byli důstojníci nejrůznějších odvětví armády, jejichž elegantní uniformy Kinský velice obdivoval a vyslovil i přání, aby rakousko-uherská armáda měla vojenské oděvy podobného stylu. Mezi přítomnými hosty byl například George Joachim Goschen¹³⁵, britský státník a diplomat, australské sestry Andersonovy, proslulé svými výstředními šaty a dcera majitele hotelové společnosti madmoiselle Manzurich. Půl hodiny po zahájení bálu dorazil lord Edward Cecil, syn markýze Salisburského¹³⁶. Lord Cecil byl přiřazen k diplomatické misi diplomata Rennela Rodda¹³⁷ do Abyssinie¹³⁸. Po návratu z mise se Cecil vrátil ke své jednotce, granátnické gardě a byl povýšen do hodnosti majora. Krátce nato byl vyslán do Transvaalu¹³⁹, kde v polovině roku 1899 započala druhá Búrská válka. Sloužil v Mahikengu¹⁴⁰ jako náčelník štábu plukovníka Roberta Badena-Powella. Ke konci války se vrátil do Anglie a následně byl poslán zpět do Egypta, kde měl post ministra vnitra.

Během pobytu v Káhiře byl Kinský přítomen nejen na soukromých akcích, ale také na neformálních zábavách. Jeden z lednových večerů zavítal se svým doprovodem do jednoho z nejlepších varieté klubů v Káhiře, *Theatre des Nouveautés*, sál hodnotí Kinský kladně, ovšem samotný program mu připomíná více *Café chantant*¹⁴¹ které byly proslulé volnější zábavou a

¹³⁴ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 14. karton č. 16, inv. č. 256/2

¹³⁵ Tamtéž

¹³⁶ Robert Cecil, 3. markýz ze Salisbury, byl britský státník zastávající premiéřskou funkci a

¹³⁷ Mezi lety 1894-1902 byl Rodd zaměstnán generálním konzulem Egypta, Lordem Cromerem. Hrál důležitou roli ve vyřízení územního sporu mezi Etiopií a kolonií Britského Somálska v období, kdy Británie okupovala Egypt. Smlouva, která tento spor roku 1897 vyřešila formou dohody je známa také pod přezdívkou „*Roddova dohoda*“.

¹³⁸ Protektorát dnešní Etiopie

¹³⁹ Bývalá provincie Jihoafrické republiky existující v letech 1910-1994. Jedná se o území severně od řeky Vaal.

¹⁴⁰ Původně „*Mafeking*“ je hlavním městem Severozápadní provincie Jižní Afriky

¹⁴¹ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 11. karton č. 16, inv. č. 256/2

mnohdy i poněkud odvážnější zábavou ve srovnání s tradičnějšími kabarety v Evropě.¹⁴² Zde Kinský zažil zcela nejhorší zážitek z celé cesty, v podobě vystoupení francouzského komika, jehož kousky obnášely mnoho vulgarit a stěžejním bodem jeho programu byla parodie na modlitbu Páně, kde prokládal verše rouhavými výrazy. Kinský byl natolik rozrušen, že se v duchu pro sebe modlil, že došlo jen k případu jazykové bariéry, nebo že umělci jen zkrátka špatně rozuměl. Shrnuje to konstatováním, že není vůbec schopen o tomto zážitku napsat více, neboť jeho pero není dostatečně silné na to, aby adekvátně vyjádřilo pobouření a nesmírný stud z toho, čeho byl tohoto večera svědkem.¹⁴³ Zbytek večera si již nebyl cestovatel schopný vůbec užívat a rozhodl se tento nepřijemný zážitek zahnat předčasným ulehnutím ke spánku.

Nejvýznamnější společenskou událostí, která Kinského při pobytu v Africe potkala, byla audience u chediva v Abdínském paláci.¹⁴⁴ Kolona kočárů, kterými k ambasádě jeli byla vedena strážemi oděnými v bílých oděvech s rudými šerpami, nesoucími kopí a dlouhé bílé tyče, kterými dělali kočárům prostor. V prvním jel Koziebrodski a Thurn, ve druhém představitelé armády a ve třetím Kinský. Projížděli směrem k Esbekichským kasárnám, kde je umístěna královská stráž a kolem vítězného oblouku k velkému náměstí paláce. Samotný palác je bohatě zdobená budova s trojúhelníkovým půdorysem, kde se v levém křídle nachází sekce kanceláří a v pravém obytné prostory. Po náměstí procházel egyptský pěší prapor, oděný do tmavě modrých uniforem s bílými lampasy a červenými fezy, jakmile průvod kočárů dorazil, celá stráž dala k počtě zbraň. Když vešli, byli přivítáni komorníkem Saidem Zulfikarem pašou¹⁴⁵ a prvním pobočníkem Hassainem Moharramem pašou.¹⁴⁶ Byli dovedeni do salonku v podobě místnosti s mnoha zrcadly, červenými damaškovými tkaninami, pozlaceným nábytkem, vyřezávanými kukačkovými hodinami a pohovkami okolo zdí. Kinský podotýká, že toto okázalé zdobení a luxusní nábytek jsou bez pochyby pozůstatkem po období vlády Ismaila paši, který na dekorace nedal dopustit. Jako první měl audienci velvyslanec Koziebrodski, u chediva strávil zhruba půl hodiny a po něm měli přijít na řadu Kinský, Thurn a armádní důstojníci.

¹⁴² SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 14. karton č. 16, inv. č. 256/2

¹⁴³ tamtéž

¹⁴⁴ Palác byl vystavěn Chedivem Ismailem vedle paláce Abidina Beye, albánského důstojníka a prvního guvernéra Dongolské provincie (území severního Súdánu) v období vlády Mohameda Alího. Budova sloužila jako sídlo vlády od roku 1874 do červencové revoluce roku 1952.

¹⁴⁵ Jako chedivský komorník sloužil již od roku 1888, titul hlavního komorníka získal mezi lety 1919 a 1939. Jedná se o držitele řádu sv. Michala a sv. Jiří (*Order of Saint Michael and Saint George*), a dále řádu Britského impéria (*Order of the British Empire*).

¹⁴⁶ <https://www.geni.com/people/Hussein-Pasha-Moharram/6000000008586040691#/tab/revision>

Abbas Helmy II. byl posledním chedivem Egypta a Súdánu, jež vládl v letech 1892-1914. Po připojení Otomanského císařství k ústředním mocnostem během první světové války byl pro svůj přílišný nacionalismus zbaven úřadu a nahradil ho jeho strýc Hussein Kamel, který měl názory bližší názorům Velké Británie. Kinský popisuje pro něj neobvyklý obyčej spočívající v nabídnutí doutníku návštěvě ihned poté, co vstoupili. Kinský chediva popisuje jako jedince s příjemným výrazem ve tváři, oděného do černého tureckého kabátu s vysokým límcem, podotýká, že přesto, že bylo vládci 32 let, byly v jeho vlasech viditelné šediny, což Kinský připisuje době vlády, jež čítala v době návštěvy necelých patnáct let. Během audience hovořili šlechtici ve francouzštině a popisovali chedivovi, kudy se bude jejich cesta dále ubírat. Krátce nato byla audience u konce a nastal čas se s chedivem rozloučit.

14. REFLEXE PROSTŘEDÍ, KULTUR A OBYVATEL NA AFRICKÉM KONTINENTU

Nejvíce informací o vnímání obyvatel a kultury Kinským se dozvídáme z dopisů psaných jeho matce, ve kterých popisuje své pocity retrospektivně. Při druhé cestě na africký kontinent byl počáteční kontakt s cizí zemí příjezd do Libyjského přístavu, jež Kinský komentuje prohlášením: „Boj o přežití začíná zde“. ¹⁴⁷ První věc, kterou se Kinský zabýval, bylo ujištění, že výpravu bude čekat tajemník místního konzulátu, se kterým měli vyřídit povolení pro převoz zbraní. „*Thurn kontaktoval velvyslanci v Káhiře, aby za námi do přístavu poslal svého tajemníka, jelikož jsme s sebou vezli zbraně a munici. Hein, který jako jediný tohoto tajemníka znal, s námi stál u zábradlí. S obavami jsme sledovali rušný dav na mole s nadějí, že očekávaného tajemníka spatříme. Měli jsme jej poznat podle černohorského kroje.*“¹⁴⁸ Tajemníka doprovázeli další dva muži, první v evropském stylu obleku a druhý, kterého Kinský popisuje jako „Kavase“¹⁴⁹.

Krátce po příjezdu Kinského výpravy připlula do přístavu další loď a Kinský se věnuje popisu cestujících, kteří se vylodili. Stěžuje si na „levantskou lůzu“¹⁵⁰, která mezi cestujícími převažovala a pozastavuje se nad Čerkesem¹⁵¹ v modrém obleku a kožešinovém klobouku

¹⁴⁷ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 3. karton č. 16, inv. č. 256/2

¹⁴⁸ tamtéž

¹⁴⁹ Typ stráže v 19. století v Otomanském císařství

¹⁵⁰ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 13. karton č. 16, inv. č. 256/2

¹⁵¹ Severozápadokavkazská etnická skupina

držícího Jatagan¹⁵². Kinský poznamenává, že to bohužel nebyl záhadný potomek Šamila¹⁵³, ale jen reklama na místní hotel. ¹⁵⁴Během celní kontroly museli členové výpravy podepsat prohlášení, že si veškeré zbraně na zpáteční cestě odvezou opět domů.

Při jízdách ve vlaku Kinský bedlivě pozoroval krajinu a porovnával ji s tou, co znal z Evropy. Nejvíce ho překvapoval zcela plochý horizont, na kterém byly rozmístěné palmy a pomerančové plantáže. Předměstí Káhiry popisuje jako rušné ulice plné feláhů a beduínů, kteří jdou buď pěšky, nebo jedou na menším arabském koni či oslu. Ženy nosí nejčastěji tmavě modré šaty s černým závojem přes obličej a vyřezávaným kusem dřeva na čele, nosí u sebe džbán s vodou a doprovází je často děti. Kinského ovšem zarazilo, že některé děti sedí rodičům na ramenou, když společně jedou na koni, jelikož tento výjev nikdy předtím neviděl.¹⁵⁵ Podrobněji popisuje zastávku v Tantě, hlavním centru egyptské industrie bavlny měli krátkou zastávku a Kinský nebyl příliš nadšený z místních obyvatel, matce v dopise jejich vzhled popisuje jako „Opovrženíhodné, umaštěné a neodbytné“, zmiňuje se, že mu připomínají židovské obyvatelstvo a místní zápach ve vzduchu mu připomíná židovskou čtvrť ve Stanislavi¹⁵⁶. Pozoruhodné bylo Kinského setkání s místními beduíny při prohlídce pyramid v Gíze. Jeho nálada se mohla proměnit v rámci pár okamžiků, stejně, jako při jeho zážitcích na lovu. Kinský chtěl věnovat krátkou chvíli rozjímání nad nekonečností času a životu pyramid, zatímco přemýšlel, co vše tyto monumenty zažily. Tichý moment byl kvapně přerušen skupinou beduínů, požadujících děkovné spropitné, též známé jako „*baksheesh*“¹⁵⁷, beduín, který nesl zapálenou louči si za svou službu požadoval deset piastrů¹⁵⁸. Kinský s opovržením konstatuje: „*Tito bídní, podvratní psi by měli být až do jednoho vymýceni*“.¹⁵⁹ Jeho názor na ně je ovšem o několik chvil později mnohem více vstřícný. Poté, co byl Kinský přemluven Thurnem, aby se společně vydali na vrchol pyramidy, zažil Kinský silné pocity paniky kdykoli se při výstupu podíval pod sebe. Když byli na cestě zpět dolů, pobídl Thurn dvojici přítomných beduínů, aby Kinskému se sestupem pomohli. Po návratu na zem zažíval takový pocit euforie, že beduínům

¹⁵² Druh osmanské šavle používaný od poloviny 16. do konce 19. století

¹⁵³ Imamám Šamil byl náboženský politický vůdce muslimských horských kmenů Kavkazu, bojující proti Rusku

¹⁵⁴ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 3. karton č. 16, inv. č. 256/2

¹⁵⁵ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 4. karton č. 16, inv. č. 256/2

¹⁵⁶ Dříve známo také jako Ivano-Frankovsk je správní a historické středisko na západním území Ukrajiny

¹⁵⁷ Výraz pochází z perštiny a znamená „dar“, jedná se o jisté nepsané pravidlo, vycházející z islámské ideje o tom, že bohatí lidé by se měli o své požehnání rozdělit s ostatními, aby předešli pýše.

¹⁵⁸ 10 piastrů odpovídá hodnotě jedné desetiny egyptské libry, která dnes činí 74,9 Kč.

¹⁵⁹ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*. dopis č. 8. karton č. 16, inv. č. 256/2

dal dvojnásobné spropitné, aniž by si to uvědomil a popisoval, že by je na místě nejrady objal.¹⁶⁰ Další obyvatele Afriky popisuje při jízdě vlakem do centra Chartúmu a porovnává je s obyvatelstvem, které viděl v Luxoru. Připomínají mu malby, které viděl v káhirském muzeu a pozastavuje se nad tím, jak je jejich vzhled upoutavý. Obdivuje, že stále nosí tradiční oblečení namísto modernějšího, které si může nyní společnost dopřávat kvůli větší volnosti v mravech. Oděv, který je k vidění nejčastěji se skládá z dlouhé tmavě modré tuniky a černého šálu. Podle Kinského opustili Egypt pouze geograficky, nikoli politicky a komentuje, že pásmo horní Núbie slouží jako tranzit pro „negroidní rasu“.¹⁶¹

Pozoruhodným faktem, který stojí za zmínku, je i přirovnání nepěkného pohledu na káhirské předměstí k židovské čtvrti.¹⁶² Zdůrazňování odlišnosti židovského obyvatelstva je pro šlechtu skoro až charakteristickým rysem. Sám Kinský cítí jistý pocit viny, že odsouvají Židy do pozadí a prezentují je jako zcela jiný živočišný druh. Zároveň ale přiznává, že židé skutečně odlišní jsou, jako kdyby si od svých názorů nemohl pomoci.¹⁶³

15. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit, jak probíhaly výpravy šlechty za účelem lovu do Afriky na příkladu cest Františka Kinského. Na základě sondy do jeho životopisu, deníků a korespondence bylo možné přiblížit, jak byly tyto šlechtické cesty pojaty.

Deníky odhalily mnohé informace o vztahu Františka Kinského k lovu i prostředí, ve kterém se při výpravě nacházel. Jeho životopis dokládá, že lov byl pro Kinského velkou zálibou, avšak lov na africkém území byla pro něj zcela nová zkušenost a první lov mimo Evropu. Cestování bylo důležitou částí Františkova života, zpočátku cestoval především po rodinných sídlech. Poté se k cestám po Evropě přidaly i cesty do zámoří, Kinský počátkem 20. století navštívil Spojené státy za účelem poznání a podnikl i výpravu do polárních krajín.

¹⁶⁰ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*, dopis č. 11. inv. č. 256/2, karton č. 16.

¹⁶¹ SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*, dopis č. 3. inv. č. 256/2, karton č. 16.

¹⁶² Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*, inv. č. 256/2, karton č. 16.

¹⁶³ HOMOLOVÁ-JELÍNKOVÁ, Dita. *Šlechta v proměnách. Osudy aristokracie v Československu v letech 1918-1948*. NLN, 2017. str. 224

V období mezi lety 1896-1911 procestoval přes osm desítek zemí, což z něj dělá jednoho z nejzcestovalejších šlechticů své doby.

Jako mnoho dalších šlechticů měl Kinský nepochybně více důvodů podniknout cestu právě na africký kontinent. Prvním impulsem k vycestování byly informace, které se dočetl z knih uložených v knihovně na zámku v Kostelci nad Orlicí. Kinského výpravy byly podniknuty mezi lety 1905-1907, pouhý rok předtím, než se roku 1908 oženil. Existuje tedy i jistá šance, že jedním z možných důvodů cest byl přechodový rituál. Mohlo se jednat o obdobu kavalírské cesty, kterou dříve podnikali mladí šlechtici. Je možné, že vnímal cestu jako pásmo mezi dvěma světy, mezi světem dospívajícího jedince nezátíženého závazky a dospělého člověka, který se bude potýkat se zcela novými povinnostmi. Dalším neodmyslitelným důvodem loveckých cest je šance na získání trofejí, které připomínají lovecký zážitek a představují doklad zdatnosti a zkušenosti lovce. Tyto trofeje byly po přivezení zpět do vlasti vystavené v rodinných sídlech, kde byly vystavovány na odiv pro příbuzné či jiným šlechticům.

Trofeje představovaly i formu finanční reprezentace, jelikož cesty na africké území byly finančně nákladné. Přítomnost trofeje zvířete žijícího na tomto území byl tedy doklad toho, že si daný šlechtic mohl takovou cestu dovolit. Z tohoto důvodu bylo pro cestovatele nutné, aby si na výpravu zajistil sponzorství, které by mu pomohlo se zaplacením cesty. Urození i neurození cestovatelé ve většině případů volili cestování s agenturou, která poskytovala průvodce, ten byl pro tento typ cest obzvlášť důležitý, jelikož byl znalý místní řeči, terénu, flóry i fauny.

Jedním ze stěžejních bodů Kinského zápisků je zachycení nejen loveckých zážitků, ale také jeho nejnítější pocity a vnímání obyvatel na africkém kontinentu. Jeho africké cesty byly pro něj zcela novou zkušeností a kontakt s touto zemí zažíval poprvé. V poznámkách prokazuje hlubokou úctu především k egyptské historii a kultuře, mnohdy sepsání veškerých myšlenek zabírá několik stran. Názory na místní obyvatelstvo jsou o něco ostřejší během druhé výpravy, což je pozoruhodný fakt. Toto by mohl objasnit fakt, že na rozdíl od první výpravy, která byla především lovecká, strávil v ulicích navštívených měst mnohem delší dobu a měl příležitost přijít do kontaktu s místním obyvatelstvem.

Bakalářská práce se snaží poskytnout podrobné informace o každodenním životě šlechtice během pobytu na místě daleko od domova, nastínit to, na co šlechtici pomýšleli při loveckých výpravách a jejich reakce na neznámou krajinu a kulturní prostředí.

16. POUŽITÉ ZDROJE

16.1 Seznam použitých pramenů

1. SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Dopisy z cesty do Afriky (1906-1907)*, inv. č. 256/2, karton č. 16.
2. SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Popis cesty do Afriky*, inv. č. 355, karton č. 18.
3. SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Deník z cesty do Afriky (leden-únor 1905)*, inv. č. 356, rkp. 12, karton č. 18.
4. SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Game regulations*, inv. č. 357, karton č. 18.
5. SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Deník z cesty do Afriky, ve formě dopisů*, inv. č. 358, rkp. 13, 1-3, karton č. 19.
6. SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Deník z cesty do Afriky s názvem Agenda (1905-1907)*, inv. č. 359, rkp. 14, karton č. 19.
7. SOA Zámorsk, Rodinný archiv Kinských. *Torzo deníku (1905-1907)*, inv. č. 360, rkp. 15, karton č. 19.

16.2 Seznam použité literatury

1. LENDEROVÁ, Milena a kol. *Z dějin české každodennosti: Život v 19. století*. Praha: Karolinum, 2009. s. 394, ISBN 978-80-246-1683-4
2. KUBEŠ, Jiří. *Dějiny každodennosti II. (1500-1750)*. Pardubice 2007-2012. s. 8.
3. BLÜCHEL Kurt, *Myslivost: historie, zbraně, zvěř*. Praha 2014, s.90-150. ISBN 978-80-7391-810-1
4. VAVŘINOVÁ, Valburga; ŽUPANIČ, Jan, BÁNYÁSZOVÁ, Katarína, MÁTÉOVÁ, SLABOVÁ, Markéta et al. *Volný čas objektivem šlechty. Svědectví fotografie*. Praha: Národní památkový ústav, 2016. ISBN 978-80-7480-103-7
5. BEZECNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost: orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. století*. České Budějovice 2005. ISBN 978-80-7040-698-4

6. SLABOVÁ, Markéta, SLABA Martin. *Poslední ráj Adolfa Schwarzenberga*. Praha 2014. ISBN 978-80-86874-58-6
7. HOMOLOVÁ-JELÍNKOVÁ, Dita. *Šlechta v proměnách. Osudy aristokracie v Československu v letech 1918-1948*. NLN, 2017. ISBN 978-80-7422-520-8
8. SOBOTKA, Richard. *Lovecká vášeň: příběhy z beskydských a jiných revírů*. Ilustroval Miloslav HAVLÍČEK. [Líbeznice]: Víkend, 2009. ISBN 978-80-86891-99-6
9. BEZDĚK, František. *Dějiny lovu trochu jinak*. Brno: Sursum, 2000. ISBN 80-85799-72-2
10. KOVAŘÍK, Jaromír. *Myslivost a její tradice: myslivecká osvěta*. Praha: Druckvo, spol. s r.o., 2023. ISBN 978-80-87668-51-1
11. VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských. Šlechta zemí České koruny*. České Budějovice: Veduta, 2004. s 25 ISBN 80-86829-05-7
12. LE GOFF, Jacques. *Za jiný středověk*. Praha 2005. s. 47 ISBN 80-7203-598-3
13. LENDEROVÁ, Milena. *A ptáš se, knížko má*. Praha 2008, s. 18. ISBN 80-7254-956-1
14. MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. Praha: Argo, 2010. ISBN 978-80-257-0027-3.
15. BOBKOVÁ, Lenka, HRUBÁ, Michaela. *Cesty a cestování v životě společnosti: [sborník příspěvků z konference konané 6.-8. září 1994 v Ústí nad Labem. Acta Universitatis Purkynianae. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 1997. ISBN 80-7044-136-4. str. 474*
16. KLÍMA, Jan. *Pod německou vlajkou: Příběh jedné koloniální říše*. Praha: Libri, 2005. s. 44. ISBN 80-7277-282-1
17. KOVAŘÍK, Jaromír. *Tradice v myslivosti*. Praha Vega, 1994, s. 8. ISBN 80-900754-2-8
18. Bezdek, F. *Dějiny lovu trochu jinak*. Praha: Sursum, 2000, 78 s. ISBN 80-85799-72-2
19. VAŠICA, Josef. *Zrcadlo marnotratných*, Vyšehrad, 1940, s. 68.
20. FRANCEK, Jindřich., *Lovecká vášeň v proměnách staletí*. Havran, 2008, s. 36. ISBN 978-80-86515-88-5
21. OURODOVÁ-HRONKOVÁ, Ludmila; DROZDA, Jakub; EHRLICH, Marek; GRUBHOFFER, Václav; HÁJEK, Pavel et al. *Schwarzenberská krajina Hlubocka a Třeboňska: proměna krajiny na vybraných schwarzenberských panstvích v letech 1660-1930*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2017. s. 160. ISBN 978-80-85033-79-3

22. BŮŽEK, Václav. Úvěrové podnikání nižší šlechty v předbělohorských Čechách. In: *Monographia Historica Bohemica*, svazek 4, 1989. s. 106. ISSN 0231-9136
23. MOCNÁ, Dagmar, PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha 2004, s. 98. ISBN: 80-7185-669-X
24. KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky*. Vývoj kontinentů, regionů a států. Nakladatelství lidové noviny, 2012. s. 168-169. ISBN 978-80-7422-189-7
25. BAREŠ, Ladislav a kol. *Dějiny Egypta*. Nakladatelství lidové noviny 2009. s. 466 ISBN 978-80-7106-971-3
26. MÜCKE, Pavel. Deník je lovcem okamžiků aneb malá impresie nad deníky druhého zahraničního odboje. In LENDEROVÁ, Milena, KUBEŠ, Jiří (edd.). *Osobní deník a korespondence – snaha o prezentaci, autoreflexi nebo (proto) literární vyjádření?* Pardubice, 2004, s. 68 a 72. ISBN 80-7194-650-8
27. NERAD, Filip. Lord Kitchener a britsko-búrská válka. In *Historický obzor*. Roč. 14 (12003), č. 3/4, str. 70-79. ISSN 1210-6097
28. SLABOVÁ, Markéta. Čtení fotografií na příkladu fotografického materiálu z mobiliárního fondu Státního zámku Březnice. In: *Zpráva památkové péče*, 76, č. 1, Praha 2016. s. 68-69. ISSN 1210-5538.
29. KOUMAR, Jan. Myslivost a lov na statcích Collaltů v Československu (1918-1945). In: *Prameny a studie*, č. 69, Praha 2021, ISSN 0862-8483

16.3 Kvalifikační práce:

SVOBODOVÁ, Barbora. *Každodennost šlechtice na přelomu 19. a 20. století na příkladu barona Francise Parishe*. Pardubice, 2015.

VOSÁTKOVÁ, Veronika. *Lovecké výpravy české aristokracie v kontextu orientalismu na počátku 20. století*. Pardubice, 2023.

16.4 Elektronické zdroje:

HUFFMAN, Carl. *Pythagoras*. Online. Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2005. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/pythagoras/>. [citováno 2023-02-11].

MENDELSON, Michael. *Saint Augustine*. Online. Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2019. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/augustine/>. [citováno 2023-02-11].

KRŠKA, František. *Choceň: město a bývalé panství*. Online. Praha, 1958. Dostupné z: https://katalog.cbvk.cz/ar1-cbvk/cs/detail-cbvk_us_cat-1224699-Choceň/. [citováno 2023-02-11].

KRŠKA, František. *Choceň: město a bývalé panství*. Online. Praha, 1958. Dostupné z: https://katalog.cbvk.cz/ar1-cbvk/cs/detail-cbvk_us_cat-1224699-Choceň/. [citováno 2023-02-11].

16.5 Obrázkové přílohy

1. Rozpis lodí cestovní společnosti Lloyd obsahující informace o lodích Cleopatra a Bohemia
2. Pohled na halu káhirského hotelu Shepherd, kde byl Kinský během pobytu ve městě ubytován.
3. Druh vagónů, kterým se Kinského výprava dopravila do Chartúmu

